

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
VERICA TRSTENJAK
της 22ας Σεπτεμβρίου 2011¹

Περιεχόμενα

I — Εισαγωγή	I - 13911
II — Νομικό πλαίσιο	I - 13913
A — Το δίκαιο της Ένωσης	I - 13913
1. Ο Χάρτης	I - 13913
2. Το Πρωτόκολλο (αριθ. 30) για την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Πολωνία και το Ηνωμένο Βα- σίλειο	I - 13915
3. Το παράγωγο δίκαιο	I - 13916
α) Ο κανονισμός 343/2003	I - 13917
β) Η οδηγία 2001/55	I - 13921
γ) Η οδηγία 2003/9	I - 13921
δ) Η οδηγία 2004/83	I - 13922
ε) Η οδηγία 2005/85	I - 13923
B — Το διεθνές δίκαιο	I - 13923
1. Η Σύμβαση της Γενεύης	I - 13923
2. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώ- που και των Θεμελιωδών Ελευθεριών	I - 13923
III — Τα πραγματικά περιστατικά και η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως	I - 13924
IV — Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου	I - 13927

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

V — Επιχειρήματα των διαδίκων	I - 13927
VI — Νομική εκτίμηση	I - 13930
A — Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος	I - 13930
B — Επί του δευτέρου, τρίτου και τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος	I - 13935
1. Τα μέτρα περί ασύλου του παραγώγου δικαίου και η σχέση τους με τον Χάρτη, τη Σύμβαση της Γενεύης και την ΕΣΔΑ	I - 13935
α) Η εξουσιοδοτική βάση του πρωτογενούς δικαίου	I - 13935
β) Οι οδηγίες 2001/55, 2003/9, 2004/83 και 2005/85	I - 13936
γ) Ο κανονισμός 343/2003	I - 13937
δ) Ενδιάμεσο συμπέρασμα	I - 13939
2. Η συμμόρφωση του ελληνικού συστήματος ασύλου	I - 13940
3. Επί της συνεκτιμήσεως της συμμόρφωσης των συστημάτων ασύλου των κρατών μελών στο πλαίσιο εφαρμογής του κανονισμού 343/2003	I - 13942
α) Τέταρτο ερώτημα: Η υποχρέωση εφαρμογής της ρήτρας κυριαρχίας κατά άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 σε περίπτωση σοβαρού κινδύνου προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων λόγω της μεταφοράς αιτούντος άσυλο στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος	I - 13943
i) Επί της προβληματικής του σοβαρού κινδύνου προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων λόγω της μεταφοράς αιτούντος άσυλο στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος	I - 13943
ii) Επί της υποχρέωσης εφαρμογής της ρήτρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003	I - 13945
iii) Ενδιάμεσο συμπέρασμα	I - 13948

β)	Δεύτερο και τρίτο ερώτημα: Η χρήση αμάχητων τεκμηρίων σε σχέση με την εφαρμογή της ρήτρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003	I - 13948
Γ —	Επί του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος: η σχέση μεταξύ της προστασίας αιτούντων άσυλο κατά τον Χάρτη και της προστασίας τους κατά την ΕΣΔΑ ..	I - 13951
Δ —	Επί του έκτου προδικαστικού ερωτήματος: δικαστικός έλεγχος της τηρήσεως της Συμβάσεως της Γενεύης και της ΕΣΔΑ στο κατά τον κανονισμό 343/2003 πρωτευόντως υπεύθυνο κράτος μέλος	I - 13954
1.	Το άρθρο 47, παράγραφος 1, του Χάρτη και ο κίνδυνος παραβάσεως των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης ή της ΕΣΔΑ λόγω της μεταφοράς αιτούντος άσυλο κατά τον κανονισμό 343/2003	I - 13955
2.	Μη σύμφωνο προς το άρθρο 47 του Χάρτη αμάχητο δικαστικό τεκμήριο κατά το οποίο στο πρωτευόντως υπεύθυνο κράτος μέλος δεν υφίσταται σοβαρός κίνδυνος απελάσεως του αιτούντος άσυλο προς άλλο κράτος κατά παράβαση των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης ή της ΕΣΔΑ	I - 13957
Ε —	Επί του εβδόμου προδικαστικού ερωτήματος	I - 13959
VII —	Συμπέρασμα	I - 13962

I — Εισαγωγή

1. Η δίκαιη και συγχρόνως αποτελεσματική κατανομή της οφειλόμενης στη μετανάστευση επιβαρύνσεως των συστημάτων ασύλου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνιστά μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις όσον αφορά τη δημιουργία του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου. Τούτο κα-

θίσταται πρόδηλο ιδίως στο παράδειγμα της προκειμένης αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, με την οποία το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να διευκρινίσει τον τρόπο κατά τον οποίο η συμμόρφωση του συστήματος ασύλου ενός κράτους μέλους ασκεί επιρροή επί της ρυθμίσεως του δικαίου της Ένωσης σχετικά με τον προσδιορισμό των κρατών μελών τα οποία είναι υπεύθυνα για την εξέταση αιτήσεων ασύλου που υποβλήθηκαν εντός της Ένωσης.

2. Τα κριτήρια προσδιορισμού του κράτους μέλους το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου που υποβάλλεται εντός της Ένωσης, προκύπτουν από τον κανονισμό (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας². Ουσιώδες γνώρισμα του συστήματος κατανομής αρμοδιοτήτων το οποίο θεσπίζει ο εν λόγω κανονισμός όσον αφορά τις υποθέσεις ασύλου συνιστά το ότι κατ' αρχήν μόνον ένα κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου που υποβάλλεται εντός της Ένωσης. Αν υπήκοος τρίτης χώρας έχει υποβάλει αίτηση ασύλου σε κράτος μέλος το οποίο κατά τις διατάξεις του κανονισμού 343/2003 δεν είναι πρωτευόντως υπεύθυνο για την εξέταση αυτής της αιτήσεως, ο κανονισμός προβλέπει διαδικασία μεταφοράς του αιτούντος ασύλο στο κράτος μέλος το οποίο είναι πρωτευόντως υπεύθυνο.

3. Εντούτοις, υπό το πρίσμα της τρέχουσας κρίσεως την οποία διέρχεται το ελληνικό σύστημα ασύλου τίθεται το ερώτημα, όσον αφορά τα λοιπά κράτη μέλη, αν επιτρέπεται να μεταφέρουν αιτούντες ασύλο στην Ελλάδα κατά τις διατάξεις του κανονισμού 343/2003 προκειμένου να εξετασθούν εκεί οι σχετικές αιτήσεις τους, εφόσον δεν μπορεί να εξασφαλισθεί στην Ελλάδα η σύμφωνη προς τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής:

ΕΣΔΑ) μεταχείριση των αιτούντων ασύλο και εξέταση των αιτήσεών τους. Δεδομένου ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 παρέχει στα κράτη μέλη το δικαίωμα να παρεκκλίνουν από τους προβλεπόμενους κανόνες απονομής αρμοδιοτήτων και να αναλάβουν αντί του πρωτευόντως υπεύθυνου κράτους μέλους την εξέταση αιτήσεως ασύλου η οποία υποβλήθηκε στο έδαφός τους, τίθεται επιπλέον το ζήτημα αν η εφαρμογή αυτής της κοινώς καλούμενης «ρήτρας κυριαρχίας» των κρατών μελών μπορεί να είναι υποχρεωτική όταν υφίσταται κίνδυνος προσβολής των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του αιτούντος ασύλο σε περίπτωση μεταφοράς του στο πρωτευόντως υπεύθυνο κράτος μέλος.

4. Επί των ζητημάτων αυτών καλείται να αποφανθεί το αιτούν δικαστήριο στην κύρια δίκη, στην οποία Αφγανός αιτών ασύλο αντιτάσσεται στην επιστροφή του από το Ηνωμένο Βασίλειο στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινισθεί αν και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, υπό ποιες συνθήκες οφείλει το Ηνωμένο Βασίλειο κατά το δίκαιο της Ένωσης να αναλάβει την εξέταση αιτήσεων ασύλου σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, μολονότι κατά τον κανονισμό 343/2003 η Ελλάδα είναι πρωτευόντως υπεύθυνη για την εν λόγω εξέταση.

5. Καθόσον, συναφώς, αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στον Χάρτη, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί επίσης το περιεχόμενο και η εμβέλεια του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής

2 — ΕΕ L 50, σ. 1.

Ένωσης στην Πολωνία και στο Ηνωμένο Βασίλειο.

II — Νομικό πλαίσιο

6. Ως προς την απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η απόφαση —η οποία εκδόθηκε αφού περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου η σχετική διάταξη περί παραπομπής— της 21ης Ιανουαρίου 2011, M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας³ του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ), στην οποία το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η μεταφορά αιτούντος άσυλο από το Βέλγιο προς την Ελλάδα συνιστά παράβαση του άρθρου 3 και του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ εκ μέρους του Βελγίου.

7. Επιπλέον, η προκειμένη υπόθεση παρουσιάζει στενή συνάφεια με την υπόθεση C-493/10, M.E. κ.λπ. επί της οποίας θα αναπτύξω τις προτάσεις μου την ίδια ημέρα με τις παρούσες προτάσεις. Η υπόθεση M.E. κ.λπ. έχει ως αντικείμενο τη μεταφορά αιτούντων άσυλο από την Ιρλανδία στην Ελλάδα κατά τις διατάξεις του κανονισμού 343/2003 και με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου η υπόθεση αυτή έχει ενωθεί με την προκειμένη υπόθεση για να συνεκδικασθούν προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως. Ωστόσο, για λόγους σαφήνειας αναπτύσσω χωριστά τις προτάσεις μου επί της προκειμένης υποθέσεως και επί της υποθέσεως M.E. κ.λπ.

3 — Απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2011, M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας (προσφυγή αριθ. 30696/09).

A — Το δίκαιο της Ένωσης

1. Ο Χάρτης

8. Το άρθρο 1 του Χάρτη επιγράφεται «Ανθρώπινη αξιοπρέπεια»:

«Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται.»

9. Το άρθρο 4 του Χάρτη επιγράφεται «Απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης»:

«Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ούτε σε απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχείριση.»

10. Το άρθρο 18 του Χάρτη επιγράφεται «Δικαίωμα ασύλου»:

«Το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της Σύμβασης της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και του Πρωτοκόλλου της 31ης Ιανουαρίου 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων και σύμφωνα με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη

Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.»

11. Το άρθρο 19 του Χάρτη επιγράφεται «Προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης»:

«1. Απαγορεύονται οι ομαδικές απελάσεις.

2. Κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση.»

12. Το άρθρο 47 του Χάρτη επιγράφεται «Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου»:

«Κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικασθεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Κάθε πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να συμβουλευτείται δικηγόρο και να του αναθέτει την υπεράσπιση και εκπροσώπησή του.

I - 13914

Σε όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, παρέχεται δικαστική αρωγή, εφόσον η αρωγή αυτή είναι αναγκαία για να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη.»

13. Το άρθρο 51 του Χάρτη επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής»:

«1. Οι διατάξεις του παρόντος Χάρτη απευθύνονται στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας, καθώς και στα κράτη μέλη, μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Κατά συνέπεια, οι ανωτέρω σέβονται τα δικαιώματα, τηρούν τις αρχές και προάγουν την εφαρμογή τους, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, όπως της απονέμονται από τις Συνθήκες.

2. Ο παρών Χάρτης δεν διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και δεν θεσπίζει νέες αρμοδιότητες και καθήκοντα για την Ένωση, ούτε τροποποιεί τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα όπως ορίζονται στις Συνθήκες.»

14. Το άρθρο 52 του Χάρτη επιγράφεται «Εμβέλεια και ερμηνεία των δικαιωμάτων και των αρχών»:

«1. Κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη πρέπει να

προβλέπεται από τον νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.

2. Τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τον παρόντα Χάρτη και τα οποία αποτελούν αντικείμενο διατάξεων των Συνθηκών ασκούνται υπό τους όρους και εντός των ορίων που καθορίζονται σε αυτές.

3. Στον βαθμό που ο παρών Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία.

[...]

7. Τα δικαστήρια της Ένωσης και των κρατών μελών λαμβάνουν δεόντως υπόψη τους τις επεξηγήσεις οι οποίες έχουν εκπονηθεί με σκοπό την παροχή κατευθύνσεων για την ερμηνεία του παρόντος Χάρτη.»

2. Το Πρωτόκολλο (αριθ. 30) για την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Πολωνία και το Ηνωμένο Βασίλειο

15. Το Πρωτόκολλο (αριθ. 30) για την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Πολωνία και το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο είναι προσαρτημένο στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [στο εξής: Πρωτόκολλο (αριθ. 30)], περιλαμβάνει τα ακόλουθα δύο άρθρα:

«Άρθρο 1

1. Ο Χάρτης δεν διευρύνει την ευχέρεια του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή οποιουδήποτε δικαστηρίου της Πολωνίας ή του Ηνωμένου Βασιλείου, να κρίνει ότι οι νόμοι, οι κανονισμοί ή οι διοικητικές διατάξεις, πρακτικές ή δράση της Πολωνίας ή του Ηνωμένου Βασιλείου δεν συνάδουν με τα θεμελιώδη δικαιώματα, ελευθερίες και αρχές που επιβεβαιώνει.

2. Ειδικότερα, και προς αποφυγή πάσης αμφιβολίας, ουδέν στον τίτλο IV του Χάρτη παράγει αγωγή δικαιώματα τα οποία εφαρμόζονται στην Πολωνία ή στο Ηνωμένο Βασίλειο, εκτός εάν η Πολωνία ή το Ηνωμένο Βασίλειο προβλέπουν τέτοια δικαιώματα στην εθνική τους νομοθεσία.

Άρθρο 2

Όταν μια διάταξη του Χάρτη αναφέρεται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, εφαρμόζεται στην Πολωνία ή στο Ηνωμένο Βασίλειο μόνο στον βαθμό που τα δικαιώματα ή οι αρχές που περιέχει αναγνωρίζονται στη νομοθεσία ή τις πρακτικές της Πολωνίας ή του Ηνωμένου Βασιλείου.»

3. Το παράγωγο δίκαιο

16. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά την έκτακτη σύνοδο στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, συμφώνησε να καταβληθεί προσπάθεια για τη θέσπιση κοινού ευρωπαϊκού συστήματος για το άσυλο, με βάση την πλήρη και συνολική εφαρμογή της Συμβάσεως της Γενεύης, της 28ης Ιουλίου 1951, σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων (στο εξής: Σύμβαση της Γενεύης), όπως συμπληρώθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967, επιβεβαιώνοντας την αρχή της μη επαναπροωθήσεως και διασφαλίζοντας ότι κανείς δεν αποστέλλεται σε μέρος όπου θα υφίστατο διώξεις. Κατά την εν λόγω έκτακτη σύνοδο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε επίσης ότι στο πλαίσιο της αλληλεγγύης πρέπει να επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά το ζήτημα της προσωρινής προστασίας των εκτοπισθέντων.

17. Με σκοπό την υλοποίηση των συμπερασμάτων του Τάμπερε εκδόθηκαν μεταξύ άλλων ο ακόλουθος κανονισμός και οι ακόλουθες οδηγίες⁴:

- ο κανονισμός 343/2003,
- η οδηγία 2001/55/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 2001, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων⁵,
- η οδηγία 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη⁶,
- η οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση

4 — Πέραν του αναφερόμενου κανονισμού και των παρατιθέμενων οδηγιών υφίσταται πλήθος παραγώγων πράξεων οι οποίες αφορούν τη δημιουργία ενιαίου συστήματος ασύλου, την πολιτική της νόμιμης μετανάστευσης και την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, όπως επί παραδείγματι, ο κανονισμός (ΕΕ) 439/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 2010, για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (ΕΕ L 132, σ. 11), και η οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ L 348, σ. 98).

5 — ΕΕ L 212, σ. 12.

6 — ΕΕ L 31, σ. 18.

και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους⁷,

20. Κατά το άρθρο 3 του κανονισμού 343/2003:

- η οδηγία 2005/85/EK του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα⁸.

«1. Τα κράτη μέλη εξετάζουν κάθε αίτηση ασύλου που υποβάλλεται από υπήκοο τρίτης χώρας σε οποιοδήποτε από αυτά, είτε στα σύνορα είτε εντός του εδάφους του. Η αίτηση εξετάζεται από ένα μόνον κράτος μέλος, το οποίο είναι το οριζόμενο ως υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια που αναφέρονται στο κεφάλαιο III.

18. Ειδικότερα, ο ανωτέρω κανονισμός και οι σχετικές οδηγίες προβλέπουν τα εξής.

2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, κάθε κράτος μέλος δύναται να εξετάζει αίτηση ασύλου που έχει κατατεθεί από υπήκοο τρίτης χώρας, ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο για την εξέταση δυνάμει των κριτηρίων που ορίζονται στον παρόντα κανονισμό. Στην περίπτωση αυτή, το εν λόγω κράτος μέλος καθίσταται το υπεύθυνο κράτος μέλος κατά την έννοια του παρόντος κανονισμού και αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις που συνδέονται με αυτή την ευθύνη. Ενδεχομένως, ενημερώνει το προηγούμενως υπεύθυνο κράτος μέλος, εκείνο που διεξάγει διαδικασία προσδιορισμού του υπευθύνου κράτους ή εκείνο στο οποίο υποβλήθηκε αίτημα ανάληψης ή εκ νέου ανάληψης.

α) Ο κανονισμός 343/2003

19. Κατά το πρώτο άρθρο του, ο κανονισμός 343/2003 θεσπίζει τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου η οποία υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας.

3. Έκαστο κράτος μέλος διατηρεί το δικαίωμα να προωθεί, κατ' εφαρμογή του εθνικού δικαίου του, τον αιτούντα άσυλο προς τρίτη χώρα, τηρουμένων των διατάξεων της Σύμβασης της Γενεύης.

7 — EEL 304, σ. 12.

8 — EEL 326, σ. 13.

4. Ο αιτών ασύλο ενημερώνεται εγγράφως σε γλώσσα την οποία ευλόγως τεκμαίρεται ότι κατανοεί σχετικά με την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, τις προθεσμίες και τα αποτελέσματά του.»

21. Κατά το άρθρο 4 του κανονισμού 343/2003:

«1. Η διαδικασία προσδιορισμού του υπευθύνου κράτους μέλους δυνάμει του παρόντος κανονισμού κινείται μόλις υποβληθεί για πρώτη φορά αίτηση ασύλου σε ένα κράτος μέλος.

2. Μια αίτηση ασύλου θεωρείται υποβληθείσα από τη στιγμή κατά την οποία παραλαμβάνεται από τις αρμόδιες αρχές του συγκεκριμένου κράτους μέλους έντυπο που υποβάλλεται από τον αιτούντα ασύλο ή πρακτικό που καταρτίζεται από τις αρχές. Εάν η αίτηση δεν γίνεται εγγράφως, το διάστημα μεταξύ της δήλωσης πρόθεσης και της κατάρτισης πρακτικού θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν βραχύτερο.

[...]

22. Το άρθρο 5 του κανονισμού 343/2003 ορίζει:

«1. Τα κριτήρια του παρόντος κεφαλαίου για τον προσδιορισμό του υπευθύνου κράτους

μέλους εφαρμόζονται με τη σειρά με την οποία παρατίθενται στο παρόν κεφάλαιο.

2. Ο προσδιορισμός του υπευθύνου κράτους μέλους κατ' εφαρμογή των κριτηρίων πραγματοποιείται βάσει της κατάστασης που υπήρχε τη στιγμή κατά την οποία ο αιτών ασύλο υπέβαλε την αίτησή του για πρώτη φορά σε ένα κράτος μέλος.»

23. Κατά το άρθρο 10 του κανονισμού 343/2003:

«1. Όταν διαπιστώνεται, βάσει αποδεικτικών στοιχείων ή των εμμέσων αποδείξεων, όπως περιγράφεται στους δύο καταλόγους που αναφέρονται στο άρθρο 18, παράγραφος 3, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων που αναφέρονται στο κεφάλαιο III του κανονισμού (ΕΚ) 2725/2000, ότι ο αιτών ασύλο διέβη παρανόμως, οδικώς, διά θαλάσσης ή δι' αέρος, τα σύνορα κράτους μέλους προερχόμενος από τρίτη χώρα, αυτό το κράτος μέλος στο οποίο εισήλθε παρανόμως είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου. Η ευθύνη αυτή παύει να υφίσταται δώδεκα μήνες μετά την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε χώρα η παράνομη διάβαση των συνόρων.

2. Όταν ένα κράτος μέλος δεν μπορεί ή δεν μπορεί πλέον να θεωρηθεί υπεύθυνο σύμφωνα με την παράγραφο 1 και εφόσον διαπιστώνεται, βάσει των αποδεικτικών στοιχείων ή των έμμεσων αποδείξεων, όπως περιγράφεται στους δύο καταλόγους που αναφέρονται στο άρθρο 18, παράγραφος 3, ότι ο αιτών ασύλο — ο οποίος εισήλθε στο έδαφος των κρατών μελών παρανόμως ή υπό συνθήκες που δεν είναι δυνατόν να εξακριβωθούν— κατά την υποβολή της αιτήσής του ζούσε προηγουμένως για μια συνεχή περίοδο τουλάχιστον πέντε μηνών σε ένα κράτος μέλος,

αυτό το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου.

β) να ολοκληρώνει την εξέταση της αιτήσεως ασύλου.

[...]

Εάν ο αιτών διέμεινε για διαστήματα τουλάχιστον πέντε μηνών σε πλείονα κράτη μέλη, υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου είναι το κράτος μέλος της τελευταίας διαμονής.»

3. Οι υποχρεώσεις που ορίζονται στην παράγραφο 1 έναντι υπηκόου τρίτης χώρας εκλείπουν αν ο ενδιαφερόμενος εγκαταλείψει το έδαφος των κρατών μελών για διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών, εκτός εάν ο υπήκοος τρίτης χώρας είναι κάτοχος εν ισχύ τίτλου διαμονής που έχει εκδοθεί από το υπεύθυνο κράτος μέλος.

24. Το άρθρο 13 του κανονισμού 343/2003 ορίζει:

[...]»

«Εάν δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί το κράτος μέλος το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου βάσει των κριτηρίων που αναφέρονται στον παρόντα κανονισμό, υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως είναι το πρώτο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση ασύλου.»

26. Το άρθρο 17 του κανονισμού 343/2003 ορίζει:

25. Κατά το άρθρο 16 του κανονισμού 343/2003:

«Εάν το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε αίτηση ασύλου θεωρεί ότι άλλο κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέτασή της, μπορεί να απευθύνει σε αυτό αίτημα περί αναδοχής του αιτούντος, το συντομότερο δυνατό και, σε κάθε περίπτωση, εντός προθεσμίας τριών μηνών από την υποβολή της αιτήσεως ασύλου κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2.

«1. Το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου δυνάμει του παρόντος κανονισμού υποχρεούται:

Εάν το αίτημα περί αναδοχής του αιτούντος δεν υποβληθεί εντός της προθεσμίας των τριών μηνών, η ευθύνη της εξέτασης της αιτήσεως ασύλου εμπίπτει στο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση.

α) να αναδέχεται υπό τους όρους που προβλέπονται στα άρθρα 17 έως 19 αιτούντα άσυλο ο οποίος υπέβαλε αίτηση σε άλλο κράτος μέλος·

[...]»

27. Κατά το άρθρο 18 του κανονισμού 343/2003:

«1. Το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα προβαίνει στις απαραίτητες επαληθεύσεις και αποφαίνεται σχετικά με το αίτημα περί αναδοχής του αιτούντος εντός προθεσμίας δύο μηνών από την ημερομηνία της παραλαβής του αιτήματος.

[...]

7. Η έλλειψη απάντησης εντός της προθεσμίας των δύο μηνών που αναφέρεται στην παράγραφο 1 και του ενός μηνός που προβλέπεται στην παράγραφο 6 ισοδυναμεί με αποδοχή του αιτήματος και συνεπάγεται την υποχρέωση αναδοχής του προσώπου, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων για κατάλληλη διευθέτηση για την άφιξη.»

28. Το άρθρο 19 του κανονισμού 343/2003 ορίζει:

«1. Όταν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δέχεται την αναδοχή του αιτούντος, το κράτος μέλος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση ασύλου κοινοποιεί στον αιτούντα την απόφασή του να μην εξετάσει την αίτηση και την υποχρέωση μεταφοράς του αιτούντος προς το υπεύθυνο κράτος μέλος.

2. Η απόφαση της παραγράφου 1 πρέπει να είναι αιτιολογημένη. Συνοδεύεται από στοιχεία σχετικά με την προθεσμία εκτέλεσης της μεταφοράς και περιλαμβάνει, εφόσον είναι απαραίτητο, τις πληροφορίες σχετικά με τον

τόπο στον οποίο θα πρέπει να παρουσιασθεί ο αιτών ασύλο και την ημερομηνία κατά την οποία θα πρέπει να το πράξει, εφόσον μεταβαίνει στο υπεύθυνο κράτος μέλος με δικά του μέσα. Κατά της αποφάσεως αυτής μπορεί να ασκηθεί ένδικο μέσο ή αναθεώρηση. Το ένδικο μέσο κατά της απόφασης αυτής ή η αναθεώρησή της δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα όσον αφορά την εκτέλεση της μεταφοράς, εκτός αν τα δικαστήρια ή τα αρμόδια όργανα το αποφασίσουν κατά περίπτωση, εφόσον αυτό επιτρέπεται από την εθνική νομοθεσία.

3. Η μεταφορά του αιτούντος από το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση ασύλου προς το υπεύθυνο κράτος μέλος πραγματοποιείται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του πρώτου κράτους μέλους ύστερα από διαβούλευση μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών μελών, μόλις αυτό είναι πρακτικά δυνατόν και το αργότερο εντός προθεσμίας έξι μηνών από την αποδοχή του αιτήματος περί αναδοχής ή από την έκδοση απόφασης επί ενδίκου μέσου ή αναθεώρησης εφόσον έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα.

[...]

4. Εάν η μεταγωγή δεν πραγματοποιηθεί εντός της προθεσμίας των έξι μηνών, η αρμοδιότητα ανατίθεται στο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση ασύλου. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παρατείνεται σε ένα έτος κατ' ανώτατο όριο, εάν η μεταφορά δεν κατέστη δυνατόν να πραγματοποιηθεί λόγω κράτησης του αιτούντος ασύλο ή σε 18 μήνες κατ' ανώτατο όριο αν ο αιτών φυγοδικεί.

[...]»

β) Η οδηγία 2001/55

29. Το άρθρο 1 της οδηγίας 2001/55 ορίζει ότι η εν λόγω οδηγία έχει σκοπό να θεσπίσει ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων από τρίτες χώρες οι οποίοι δεν μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους και να επιδιώξει τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων.

30. Κατά το άρθρο 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2001/55, ο όρος «προσωρινή προστασία» περιγράφει μια διαδικασία με έκτακτο χαρακτήρα που εξασφαλίζει, σε περίπτωση μαζικής εισροής ή εάν επίκειται μαζική εισροή εκτοπισθέντων από τρίτες χώρες, οι οποίοι δεν μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους, άμεση και προσωρινή προστασία σε αυτά τα άτομα, ιδίως εάν υπάρχει επίσης κίνδυνος το σύστημα άσυλου να μην μπορεί να αντιμετωπίσει αυτήν την εισροή χωρίς αρνητικές συνέπειες για την καλή λειτουργία του, το συμφέρον των ενδιαφερομένων ατόμων και το συμφέρον άλλων ατόμων που ζητούν προστασία.

31. Το κεφάλαιο II της οδηγίας 2001/55 περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικά με τη διάρκεια και την εφαρμογή της προσωρινής προστασίας. Το κεφάλαιο III αφορά τις υποχρεώσεις των κρατών μελών έναντι των ατόμων που απολαμβάνουν προσωρινής προστασίας. Το κεφάλαιο IV της οδηγίας ρυθμίζει την πρόσβαση στη διαδικασία άσυλου στο πλαίσιο της

προσωρινής προστασίας. Το κεφάλαιο V της οδηγίας αφορά τον επαναπατρισμό των ατόμων που απολαμβάνουν προσωρινής προστασίας και τα μέτρα μετά τη λήξη της προσωρινής προστασίας. Το κεφάλαιο VI κατανέμει υποχρεώσεις και καθήκοντα μεταξύ των κρατών μελών στο πλαίσιο της αλληλεγγύης εντός της Ένωσης.

γ) Η οδηγία 2003/9

32. Το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/9 ορίζει ότι σκοπός της εν λόγω οδηγίας είναι η θέσπιση ελάχιστων προτύπων για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη

33. Τα ελάχιστα πρότυπα τα οποία θεσπίζει η οδηγία 2003/9 αφορούν τις υποχρεώσεις ενημερώσεως των αιτούντων άσυλο από τα κράτη μέλη (άρθρο 5), τη χορήγηση επίσημων εγγράφων στους αιτούντες άσυλο (άρθρο 6), τη διαμονή και την ελεύθερη κυκλοφορία των αιτούντων άσυλο (άρθρο 7), τη διατήρηση της ενότητας οικογενείας των αιτούντων άσυλο (άρθρο 8), τη μαθητεία και την εκπαίδευση των ανηλίκων (άρθρο 10), την πρόσβαση των αιτούντων άσυλο στην αγορά εργασίας (άρθρο 11) και την επαγγελματική κατάρτισή τους (άρθρο 12) καθώς και τους γενικούς κανόνες για τις υλικές συνθήκες υποδοχής και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των αιτούντων άσυλο (άρθρα 13 επ.).

34. Το άρθρο 21 της οδηγίας 2003/9 επιγράφεται «Προσφυγές» και ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι απορριπτικές αποφάσεις όσον αφορά την παροχή πλεονεκτημάτων κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας ή οι αποφάσεις που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 7, οι οποίες θίγουν ατομικά τους αιτούντες άσυλο, να μπορούν να προσβάλλονται με τις διαδικασίες που προβλέπει το εθνικό δίκαιο. Στον τελευταίο βαθμό τουλάχιστον χορηγείται η δυνατότητα προσφυγής ή επανεξέτασης ενώπιον δικαστικής αρχής.

2. Οι διαδικασίες πρόσβασης σε νομική αρωγή στις περιπτώσεις αυτές καθορίζονται από το εθνικό δίκαιο.»

35. Το άρθρο 23 της οδηγίας 2003/9 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, τηρουμένης δεόντως της συνταγματικής τους διαρθρώσεως, την καθιέρωση κατάλληλου προσανατολισμού, παρακολούθησεως και ελέγχου του επιπέδου των συνθηκών υποδοχής. Κατά το άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας τα κράτη μέλη παρέχουν τους αναγκαίους πόρους σε συνάρτηση με τις εθνικές διατάξεις που τίθενται σε ισχύ προκειμένου να εφαρμοσθεί η παρούσα οδηγία.

δ) Η οδηγία 2004/83

36. Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 2004/83, σκοπός της εν λόγω οδηγίας είναι η θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους και ο καθορισμός του περιεχομένου της παρεχόμενης προστασίας.

37. Τα κεφάλαια II, III και V της οδηγίας 2004/83 περιλαμβάνουν σειρά προϋποθέσεων και κριτηρίων όσον αφορά την εξέταση των αιτήσεων αναγνώρισεως του καθεστώτος πρόσφυγα ή χορηγήσεως του καθεστώτος επικουρικής προστασίας καθώς και όσον αφορά την αναγνώριση υπηκόου τρίτης χώρας ως πρόσφυγα ή ως δικαιούχου επικουρικής προστασίας. Το κεφάλαιο IV προβλέπει, αφενός, ότι τα κράτη μέλη χορηγούν το καθεστώς πρόσφυγα σε υπηκόους τρίτων χωρών ή σε ανιθαγενείς που πληρούν τις οικείες προϋποθέσεις σύμφωνα με τα κεφάλαια II και III (άρθρο 13). Αφετέρου, το κεφάλαιο αυτό καθορίζει τις διαδικαστικές λεπτομέρειες σχετικά με την ανάκληση, τον τερματισμό ή την άρνηση ανανεώσεως του καθεστώτος πρόσφυγα (άρθρο 14). Το κεφάλαιο VI περιέχει τις οικείες προϋποθέσεις της χορηγήσεως (άρθρο 18) καθώς και της ανάκλησης, του τερματισμού ή της άρνησης ανανεώσεως του καθεστώτος επικουρικής προστασίας (άρθρο 19). Το κεφάλαιο VII καθορίζει το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας, το οποίο περιέχει μεταξύ άλλων και την προστασία από την επαναπροώθηση (άρθρο 21). Το κεφάλαιο VIII ρυθμίζει ζητήματα διοικητικής συνεργασίας. Κατά το άρθρο 36 τα κράτη μέλη μεριμνούν, μεταξύ άλλων, ώστε οι αρχές και οι λοιποί οργανισμοί που εφαρμόζουν την

παρούσα οδηγία να έχουν λάβει την απαραίτητη κατάρτιση.

πρόσφυγα υιοθετώντας την έννοια των ασφαλών τρίτων χωρών (άρθρο 27) καθώς και των ασφαλών χωρών καταγωγής (άρθρο 31). Το κεφάλαιο V ρυθμίζει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής του αιτούντος άσυλο (άρθρο 39).

ε) Η οδηγία 2005/85

B — Το διεθνές δίκαιο

38. Το άρθρο 1 της οδηγίας 2005/85 ορίζει ως σκοπό της τη θέσπιση ελάχιστων προδιαγραφών για τις διαδικασίες διά των οποίων τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα.

1. Η Σύμβαση της Γενεύης

39. Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/85, η οδηγία αυτή εφαρμόζεται σε όλες τις αιτήσεις ασύλου που υποβάλλονται στο έδαφος, περιλαμβανομένων των συνόρων, ή στις ζώνες διελεύσεως των κρατών μελών, καθώς και στην ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, εδάφιο 1, τα κράτη μέλη ορίζουν για όλες τις διαδικασίες αποφαινόμενη αρχή υπεύθυνη για τη δέουσα εξέταση των αιτήσεων βάσει της σχετικής οδηγίας.

41. Κατά το άρθρο 33, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της Γενεύης «ουδεμία συμβαλλόμενη χώρα θα απελαύνει ή θα επαναπροωθή, καθ' οιονδήποτε τρόπον, πρόσφυγας, εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή ελευθερία αυτών απειλούνται διά λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων».

40. Το κεφάλαιο II της οδηγίας 2005/85 προβλέπει τις βασικές αρχές που διέπουν αυτές τις διαδικασίες καθώς και τις εγγυήσεις που πρέπει να χορηγούνται στους αιτούντες άσυλο. Το κεφάλαιο III της οδηγίας θέτει συγκεκριμένες προϋποθέσεις όσον αφορά τη διαδικασία αναγνωρίσεως του καθεστώτος

2. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών

42. Κατά το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ κανένα άτομο δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε βάνανυση, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή ποινή.

43. Κατά το άρθρο 13 της ΕΣΔΑ, κάθε πρόσωπο του οποίου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση παραβιάστηκαν έχει δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, ακόμη και αν η παραβίαση διαπράχθηκε από πρόσωπα που ενεργούσαν κατά την εκτέλεση των δημοσίων καθηκόντων τους.

III — Τα πραγματικά περιστατικά και η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως

44. Στην κύρια δίκη το αιτούν δικαστήριο καλείται να αποφανθεί επί της εφέσεως την οποία άσκησε Αφγανός αιτών άσυλο (στο εξής: εκκαλών της κύριας δίκης) κατά της αποφάσεως του High Court (England και Wales), Queen's Bench Division, Administrative Court (στο εξής: Administrative Court), και με την οποία ο εκκαλών της κύριας δίκης αντιτάσσεται στη μεταφορά του από το Ηνωμένο Βασίλειο στην Ελλάδα. Εφεσίβλητος της κύριας δίκης είναι ο Secretary of State for Home Department [Υπουργός Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου], ο αρμόδιος υπουργός για τη μετανάστευση και τη χορήγηση ασύλου στο Ηνωμένο Βασίλειο.

45. Κατά τη μετάβασή του από το Αφγανιστάν στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο εκκαλών της κύριας δίκης διήλθε, μεταξύ άλλων χωρών, από την Ελλάδα, όπου συνελήφθη και ελήφθησαν τα δακτυλικά αποτυπώματά του στις 24 Σεπτεμβρίου 2008. Δεν υπέβαλε αίτηση ασύλου στην Ελλάδα. Τέθηκε υπό κράτηση και, εν συνεχεία, διατάχθηκε να εγκαταλείψει

την Ελλάδα εντός 30 ημερών, κατόπιν δε απελάθηκε στην Τουρκία. Στην Τουρκία διέφυγε και κατόρθωσε να μεταβεί στο Ηνωμένο Βασίλειο στις 12 Ιανουαρίου 2009, όπου υπέβαλε, αυθημερόν, αίτηση ασύλου.

46. Την 1η Απριλίου 2009, ο Secretary of State ζήτησε από την Ελλάδα να αναλάβει την εξέταση της αιτήσεως ασύλου του εκκαλούντος της κύριας δίκης, κατά τις διατάξεις του κανονισμού 343/2003. Δεδομένου ότι οι ελληνικές αρχές δεν απάντησαν εντός της προθεσμίας που ορίζει το άρθρο 18, παράγραφος 7, του κανονισμού 343/2003, θεωρήθηκε ότι η Ελλάδα αποδέχεται, βάσει του κανονισμού αυτού, την ευθύνη να εξετάσει την αίτηση του εκκαλούντος της κύριας δίκης.

47. Στις 30 Ιουλίου 2009, ο εκκαλών της κύριας δίκης ενημερώθηκε ότι θα μεταφερθεί στην Ελλάδα την 6η Αυγούστου 2009. Στις 31 Ιουλίου 2009, ο Secretary of State ενημέρωσε τον εκκαλούντα της κύριας δίκης με σχετική απόφαση κατ' εφαρμογή του νόμου περί ασύλου και μετανάστευσης (μεταχείριση αιτούντων κ.λπ.) [Asylum and Immigration (Treatment of Claimants, etc.) Act 2004] ότι η προσφυγή του με τον ισχυρισμό ότι η μεταφορά του στην Ελλάδα συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων που αντλεί από την ΕΣΔΑ κρίθηκε προδήλως αβάσιμη. Συνέπεια της αποφάσεως αυτής ήταν ότι ο εκκαλών της κύριας δίκης απώλεσε το δικαίωμα που άλλως θα είχε, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, να προσβάλει την απόφαση περί μεταφοράς του στην Ελλάδα.

48. Μετά την απόρριψη, από τον Secretary of State, του αιτήματος να αναλάβει το Ηνωμένο Βασίλειο την ευθύνη εξετάσεως της αιτήσεως ασύλου, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, με το

σκεπτικό ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα που ο αιτών αντλεί από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα προσβληθούν σε περίπτωση επιστροφής του στην Ελλάδα, ο εκκαλών της κύριας δίκης ενημερώθηκε στις 4 Αυγούστου 2009 ότι ο Secretary of State εμμένει στην απόφασή του να μεταφερθεί στην Ελλάδα.

49. Στις 6 Αυγούστου 2009, ο αιτών υπέβαλε αίτημα δικαστικού ελέγχου της αποφάσεως με την οποία κρίθηκε αβάσιμη η προσφυγή την οποία άσκησε κατ' επίκληση της ΕΣΔΑ, καθώς και της αποφάσεως περί μεταφοράς του στην Ελλάδα. Κατόπιν αυτού του αιτήματος, ο Secretary of State ακύρωσε τις εντολές περί μεταφοράς του εκκαλούντος της κύριας δίκης στην Ελλάδα.

50. Ενόψει της σημασίας των ζητημάτων που ανέκυψαν, έγινε δεκτό με απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2009 το αίτημα του εκκαλούντος της κύριας δίκης περί δικαστικού ελέγχου από το Administrative Court και ορίστηκε ότι όλες οι υποθέσεις στην Αγγλία και στην Ουαλία σχετικά με τις μεταφορές προσώπων προς την Ελλάδα κατά τον κανονισμό 343/2003 θα εκδικασθούν βάσει της αποφάσεως αυτής.

51. Με απόφαση της 31ης Μαρτίου 2010, το Administrative Court απέρριψε το αίτημα του εκκαλούντος της κύριας δίκης, αλλά του επέτρεψε να ασκήσει έφεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου λόγω της εν γένει ιδιαίτερης σημασίας της υποθέσεως.

52. Κατά την κρίση της εν λόγω εφέσεως το αιτούν δικαστήριο εκτίμησε ότι ανακύπτουν σημαντικά ζητήματα ως προς το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 του κανονισμού 343/2003 καθώς και την επιρροή την οποία ασκούν στην επίμαχη διάταξη τα επικαλούμενα από τον εκκαλούντα της κύριας δίκης δικαιώματα τα οποία απορρέουν από τον Χάρτη και από διεθνείς συμβάσεις όπως η ΕΣΔΑ.

53. Υπό αυτές τις συνθήκες, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1. Εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τους σκοπούς του άρθρου 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και/ή του άρθρου 51 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απόφαση κράτους μέλους, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 του Συμβουλίου (στο εξής: κανονισμού), σχετικά με την εξέταση αιτήσεως χορηγήσεως ασύλου η οποία δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του βάσει των κριτηρίων του κεφαλαίου III του κανονισμού;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

2. Τηρεί την υποχρέωσή του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (περιλαμβανομένων των

δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται με τα άρθρα 1, 4, 18, 19, παράγραφος 2, και 47 του Χάρτη) κράτος μέλος το οποίο απελαύνει αιτούντα άσυλο στο κράτος μέλος που ορίζεται, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού, ως υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια του κεφαλαίου III του κανονισμού (στο εξής: υπεύθυνο κράτος μέλος), ανεξάρτητα από την κατάσταση που επικρατεί στο υπεύθυνο κράτος μέλος;

3. Ειδικότερα, συμβιβάζεται με την υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το να θεωρείται ως αμάχητο τεκμήριο ότι το υπεύθυνο κράτος μέλος i) σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα που αντλεί ο αιτών από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και/ή ii) τηρεί τις ελάχιστες προδιαγραφές που επιβάλλουν οι οδηγίες 2003/9/ΕΚ (οδηγία περί υποδοχής), 2004/83/ΕΚ (οδηγία περί αναγνώρισης) και/ή 2005/85/ΕΚ (οδηγία περί διαδικασιών) (συνολικά αναφερόμενες ως “οδηγίες”);
4. Επικουρικός, υποχρεούται το κράτος μέλος —και στην περίπτωση αυτή υπό ποιες προϋποθέσεις— βάσει της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης να κάνει χρήση της δυνατότητας που του παρέχει το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού, να εξετάζει αίτηση ασύλου και να καθίσταται συναφώς υπεύθυνο, σε περίπτωση που η μεταφορά του εκκαλούντος της κύριας δίκης στο υπεύθυνο κράτος μέλος τον εκθέτει σε κίνδυνο προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του,

ειδικότερα δε των προβλεπομένων από τα άρθρα 1, 4, 18, 19, παράγραφος 2, και/ή 47 του Χάρτη, και/ή σε κίνδυνο μη τηρήσεως ως προς αυτόν των ελάχιστων προδιαγραφών που προβλέπουν οι οδηγίες;

5. Είναι η προστασία που παρέχεται δυνάμει των γενικών αρχών του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, ειδικότερα, των δικαιωμάτων που προστατεύονται με τα άρθρα 1, 18 και 47 του Χάρτη σε πρόσωπο ως προς το οποίο έχει εφαρμογή ο κανονισμός ευρύτερη από την προστασία που παρέχει το άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (στο εξής: ΕΣΔΑ);
6. Συμβιβάζεται με τα δικαιώματα που προστατεύει το άρθρο 47 του Χάρτη διάταξη της εθνικής νομοθεσίας κατά την οποία τα δικαστήρια που αποφασίζουν αν ένα πρόσωπο μπορεί νομίμως να μεταφερθεί σε άλλο κράτος μέλος βάσει του κανονισμού πρέπει να δέχονται ότι στο κράτος μέλος αυτό δεν θα προσβληθούν τα δικαιώματα που αντλεί ο αιτών από τη Σύμβαση του 1951 και από το Πρωτόκολλο του 1967 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων, λόγω μεταφοράς του σε άλλο κράτος;
7. Δεδομένου ότι τα προηγούμενα ερωτήματα αφορούν υποχρεώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου, διαφοροποιείται η απάντηση στα ερωτήματα 2 έως 6, λαμβανομένου υπόψη του Πρωτοκόλλου

(αριθ. 30) σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη στην Πολωνία και στο Ηνωμένο Βασίλειο;»

IV — Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

54. Η από 12 Ιουλίου 2010 διάταξη περί παραπομπής περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 18 Αυγούστου 2010. Στη διάταξή του περί παραπομπής το αιτούν δικαστήριο ζητεί να κριθεί η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως με την ταχεία διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 104α του Κανονισμού Διαδικασίας. Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 1ης Οκτωβρίου 2010, η εν λόγω αίτηση απορρίφθηκε.

55. Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 2010 οι υποθέσεις C-411/10 και C-493/10 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της έγγραφης διαδικασίας και ακολούθως με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2011 οι εν λόγω υποθέσεις ενώθηκαν για να συνεκδικασθούν προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

56. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν ο εκκαλών της κύριας δίκης, η Amnesty International Limited και το AIRE (Advice on Individual Rights in Europe) Centre, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και η Equality and Human Rights Commission ως παρεμβαίνοντες της κύριας δίκης, το Βασίλειο του Βελγίου, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η

Δημοκρατία της Φινλανδίας, η Γαλλική Δημοκρατία, η Ελληνική Δημοκρατία, η Δημοκρατία της Ιρλανδίας, η Ιταλική Δημοκρατία, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, η Δημοκρατία της Αυστρίας, η Δημοκρατία της Πολωνίας, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Τσεχική Δημοκρατία, η Ελβετική Συνομοσπονδία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 28ης Ιουνίου 2011 παρέστησαν οι εκπρόσωποι του εκκαλούντος της κύριας δίκης, της Amnesty International Limited και του AIRE (Advice on Individual Rights in Europe) Centre, της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και της Equality and Human Rights Commission, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας, της Γαλλικής Δημοκρατίας, της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Ιρλανδίας, του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και της Επιτροπής.

V — Επιχειρήματα των διαδίκων

57. Στο πρώτο ερώτημα, αν δηλαδή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης απόφαση κράτους μέλους να εξετάσει αίτηση ασύλου κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, η *Επιτροπή*, η *Φινλανδική*, η *Γαλλική* και η *Ολλανδική Κυβέρνηση*, ο *εκκαλών της κύριας δίκης*, η *Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες*, η *Amnesty International Limited* και το *AIRE Centre* καθώς και η *Equality and Human Rights Commission* υποστηρίζουν ότι πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση. Κατά την *Αυστριακή Κυβέρνηση* τα θεμελιώδη δικαιώματα της Ένωσης μπορούν να εφαρμοσθούν και ως προς την απόφαση κράτους μέλους περί εφαρμογής της ρήτρας κυριαρχίας κατά

το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003.

ευχέρειας του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 πρέπει να θεωρείται ως «εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης» κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη.

58. Αντιθέτως, κατά την *Ιρλανδική* και την *Ιταλική Κυβέρνηση*, την *Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου* καθώς και τη *Βελγική Κυβέρνηση* η απόφαση περί εφαρμογής της ρήτηρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης. Ωστόσο, η *Βελγική Κυβέρνηση* διαφοροποιεί σημαντικά τη θέση της, υπογραμμίζοντας ότι η μεταφορά αιτούντος άσυλο στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος δυνάμει του κανονισμού 343/2003 εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

59. Όσον αφορά την απάντηση στο πρώτο ερώτημα, η *Τσεχική Κυβέρνηση* διακρίνει μεταξύ της εφαρμογής και μη εφαρμογής της ρήτηρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 από κράτος μέλος. Συναφώς, μόνον η απόφαση εφαρμογής της ρήτηρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης. Τουναντίον, η μη εφαρμογή της ρήτηρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

60. Η *Γερμανική Κυβέρνηση* δεν τοποθετείται ρητώς επί του πρώτου ερωτήματος και απαντά στα επόμενα σε περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι η άσκηση της διακριτικής

61. Ως προς την απάντηση στο δεύτερο, στο τρίτο και στο τέταρτο ερώτημα, η *Επιτροπή*, η *Φινλανδική*, η *Γαλλική*, η *Γερμανική* και η *Ολλανδική Κυβέρνηση*, η *Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου*⁹ καθώς και η *Βελγική Κυβέρνηση*, ο *εκκαλών της κύριας δίκης* και η *Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες* είναι κατ' ουσία της απόψεως ότι στο πλαίσιο εφαρμογής του κανονισμού 343/2003 μπορεί να γίνει δεκτό το μαχητό τεκμήριο ότι το υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου κράτος μέλος ενεργεί κατά τρόπο σύμφωνο προς το δίκαιο της Ένωσης και το διεθνές δίκαιο. Εντούτοις, εφόσον σε συγκεκριμένη περίπτωση διαπιστώνεται ότι η μεταφορά του αιτούντος άσυλο στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος καθώς και η μεταχείριση του αιτούντος άσυλο στο εν λόγω κράτος μέλος θα προσέβαλλαν τα αναγνωρισμένα από τον Χάρτη δικαιώματα του αιτούντος άσυλο, η *Επιτροπή*, η *Φινλανδική*, η *Γαλλική* και η *Βελγική Κυβέρνηση*, η *Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου*, ο *εκκαλών της κύριας δίκης*, η *Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες*, η *Amnesty International Limited* και το *AIRE Centre* θεωρούν ότι το κράτος μέλος που προβαίνει στη μεταφορά υποχρεούται να εφαρμόσει τη ρήτηρα κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003. Κατά τη *Γερμανική* και

⁹ — Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου έδωσε απαντήσεις και στα επόμενα ερωτήματα σε περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει, σε αντίθεση με την πρότασή της, ότι η απόφαση περί εφαρμογής της ρήτηρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

την *Ολλανδική Κυβέρνηση*, στην περίπτωση αυτή ο αιτών άσυλο δεν πρέπει πλέον να μεταφέρεται στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος.

το διεθνές δίκαιο μεταχείριση των αιτούντων άσυλο εκ μέρους του υπεύθυνου κράτους, αποκλείεται η μεταφορά στο κράτος αυτό και η εφαρμογή της προβλεπόμενης από το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 ρήτηρας κυριαρχίας συνιστά κατ' εξαίρεση υποχρέωση.

62. Η *Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου* υποστηρίζει επιπλέον ότι η υποχρέωση εφαρμογής της ρήτηρας κυριαρχίας υφίσταται μόνον υπό εξαιρετικές συνθήκες, όταν δηλαδή ανατρέπεται προδήλως το τεκμήριο της σύμφωνης προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και το δίκαιο της Ένωσης στάσης του υπεύθυνου κράτους μέλους σε σχέση με συγκεκριμένη κατηγορία αιτούντων άσυλο και ο αιτών άσυλο ανήκει στην εν λόγω κατηγορία.

64. Αντιθέτως, κατά την *Ιταλική*, την *Ιρλανδική*, την *Πολωνική*, τη *Σλοβενική* και την *Ελληνική Κυβέρνηση*, από το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 δεν προκύπτει υποχρέωση εφαρμογής της ρήτηρας κυριαρχίας. Επιπροσθέτως, η *Ελληνική*, η *Σλοβενική* και η *Πολωνική Κυβέρνηση* υποστηρίζουν ότι το δίκαιο της Ένωσης αποκλείει τη δυνατότητα κράτους μέλους να εξετάσει αν άλλο κράτος μέλος ενεργεί σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης.

63. Κατά την άποψη της Ελβετικής Συνομοσπονδίας¹⁰ στον κανονισμό 343/2003 ενυπάρχει, όπως προκύπτει από το σύστημα που καθιερώνει, μαχητό τεκμήριο, ότι τα οικεία κράτη τηρούν τη Σύμβαση της Γενεύης και την ΕΣΔΑ. Ωστόσο, αν το τεκμήριο αυτό ανατραπεί σε συγκεκριμένη περίπτωση και δεν μπορεί να εξασφαλισθεί η σύμφωνη προς

65. Όσον αφορά την απάντηση στο πέμπτο ερώτημα, η *Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου* καθώς και η *Ιταλική* και η *Ολλανδική Κυβέρνηση* φρονούν ότι η προστασία που παρέχεται δυνάμει των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στα άρθρα 1, 18 και 47 του Χάρτη σε πρόσωπο ως προς το οποίο έχει εφαρμογή ο κανονισμός 343/2003 δεν είναι ευρύτερη από την προστασία που παρέχει το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ. Τουναντίον, ο *εκκαλών της κύριας δίκης*, η *Equality and Human Rights Commission*, η *Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες*, η *Amnesty International Limited* και το *AIRE Centre* ισχυρίζονται ότι ο αιτών άσυλο ο οποίος πρόκειται να μεταφερθεί απολαύει ευρύτερης προστασίας κατά

10 — Η Ελβετική Συνομοσπονδία συμμετέχει στο σύστημα προσδιορισμού των υπεύθυνων κρατών για την εξέταση αιτήσεων ασύλου στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης δυνάμει της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τα κριτήρια και τους μηχανισμούς για τον προσδιορισμό του κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος ή στην Ελβετία (ΕΕ 2008, L 53, σ. 5). Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, αυτής της συμφωνίας, η Ελβετία δικαιούται να υποβάλλει γραπτές παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, σε περιπτώσεις προσφυγής δικαστηρίου κράτους μέλους στο Δικαστήριο σχετικά με προδικαστικό ερώτημα όσον αφορά την ερμηνεία του κανονισμού 343/2003.

τον Χάρτη και τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης σε σχέση με την προστασία που του παρέχει το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.

μόνο σε περίπτωση πρόδηλης προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Αντιθέτως, κατά την άποψη της Ιταλικής Κυβέρνησεως η θέσπιση αμάχητου τεκμηρίου στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου κατά το οποίο τα λοιπά κράτη μέλη θεωρούνται ασφαλή κράτη, δεν αντιβαίνει στο άρθρο 47 του Χάρτη.

66. Κατά τη *Γερμανική Κυβέρνηση* οι γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης οι οποίες απορρέουν από τα άρθρα 4 και 19, παράγραφος 2, του Χάρτη αντιστοιχούν στο θεμελιώδες δικαίωμα του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Το άρθρο 18 του Χάρτη δεν αφορά δικαίωμα χορηγήσεως ασύλου αλλά δικαίωμα προστασίας από απέλαση αντίστοιχο του άρθρου 33 της Συμβάσεως της Γενεύης. Συναφώς, το άρθρο 47 του Χάρτη έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής από τα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ, καθόσον η παράγραφος 1 προβλέπει δικαστική προσφυγή και η παράγραφος 2 δεν περιορίζεται σε αστικές και ποινικές διαδικασίες.

68. Όσον αφορά την απάντηση στο έβδομο ερώτημα, κατά την Επιτροπή, την Πολωνική Κυβέρνηση, την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, τον εκκαλούντα της κύριας δίκης, την Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, την Equality and Human Rights Commission, την Amnesty International Limited και το AIRE Centre, οι διατάξεις του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) δεν ασκούν επιρροή στις εκ μέρους τους προτεινόμενες απαντήσεις στα προηγούμενα ερωτήματα.

67. Ως προς την απάντηση στο έκτο ερώτημα, η Επιτροπή, η Ολλανδική Κυβέρνηση, ο εκκαλών της κύριας δίκης, η Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, η Amnesty International Limited και το AIRE Centre είναι της απόψεως ότι εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας τεκμαίρεται αμαχήτως ότι κάθε κράτος μέλος είναι ασφαλές και η μεταφορά αιτούντων άσυλο σε άλλο κράτος μέλος δεν μπορεί να συνεπάγεται προσβολή των δικαιωμάτων τους τα οποία αντλούν από την ΕΣΔΑ και τη Σύμβαση της Γενεύης δεν συνάδει με το άρθρο 47 του Χάρτη. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου τονίζει ότι το εν λόγω τεκμήριο θα μπορούσε να ανατραπεί

VI — Νομική εκτίμηση

A — Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

69. Με το πρώτο ερώτημά του, αν δηλαδή επιπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 6 ΣΕΕ και/ή του άρθρου 51 του Χάρτη,

απόφαση κράτους μέλους να αναλάβει την εξέταση αιτήσεως ασύλου αντί του πρωτεύοντως υπεύθυνου κράτους μέλους εφαρμόζοντας την προβλεπόμενη από το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 ρήτρα κυριαρχίας, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να αποσαφηνισθεί αν και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, υπό ποιες προϋποθέσεις οφείλουν τα κράτη μέλη να τηρούν τις διατάξεις του Χάρτη όσον αφορά τη λήψη αποφάσεως περί της εφαρμογής της ρήτρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003¹¹.

70. Ως προς την απάντηση σε αυτό το ερώτημα πρέπει να ληφθεί υπόψη το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΣΕΕ, το οποίο εντάσσει τον Χάρτη στο πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης (πρώτο εδάφιο) και συγχρόνως ορίζει ότι οι διατάξεις του Χάρτη δεν συνεπάγονται καμία επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, όπως αυτές ορίζονται στις Συνθήκες (δεύτερο εδάφιο). Όσον αφορά τη συγκεκριμένη ερμηνεία και εφαρμογή του Χάρτη, το άρθρο 6, παράγραφος 1, εδάφιο 3, ΣΕΕ παραπέμπει στις διατάξεις του τίτλου VII (άρθρα 51 έως 54) του Χάρτη.

11 — Το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι καλείται να αποφανθεί επί του ερωτήματος αυτού, καθόσον ο Secretary of State προέβαλε τον ισχυρισμό ότι τα κράτη μέλη ασκώντας τη διακριτική ευχέρεια την οποία διαθέτουν κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 δεν οφείλουν να τηρούν τα θεμελιώδη δικαιώματα της Ένωσης διότι η άσκηση αυτής της ευχέρειας δεν εμπίπτει στο δίκαιο της Ένωσης.

71. Το άρθρο 51 του Χάρτη ορίζει το πεδίο εφαρμογής του. Στην εν λόγω διάταξη επιβεβαιώνεται, αφενός, ότι ο Χάρτης απευθύνεται τόσο στα όργανα, στους οργανισμούς και στις λοιπές υπηρεσίες της Ένωσης όσο και στα κράτη μέλη. Αφετέρου, εξασφαλίζεται ότι η τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων από τα όργανα της Ένωσης και από τα κράτη μέλη δεν δημιουργεί καμία νέα αρμοδιότητα σε βάρος των κρατών μελών ούτε διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της Ένωσης οι οποίες ορίζονται από τις Συνθήκες¹².

72. Προκειμένου να αποκλείσει το ενδεχόμενο επεκτάσεως των αρμοδιοτήτων της Ένωσης σε σχέση προς τα κράτη μέλη, το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη προβλέπει ιδίως ότι:

- η εφαρμογή του Χάρτη δεν περιορίζει την αρχή της επικουρικότητας (άρθρο 51, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο),
- τα κράτη μέλη δεσμεύονται από τον Χάρτη μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης (άρθρο 51, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο),
- ο Χάρτης τηρείται και εφαρμόζεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων οι οποίες απονέμονται στην Ένωση από τις Συνθήκες (άρθρο 51, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο).

12 — Βλ., συναφώς, και τις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΕΕ 2007, C 303, σ. 32).

73. Επιπλέον, το άρθρο 51, παράγραφος 2, του Χάρτη προβλέπει εν γένει ότι ο Χάρτης δεν διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και δεν θεσπίζει νέες αρμοδιότητες και καθήκοντα για την Ένωση, ούτε τροποποιεί τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα, όπως ορίζονται στις Συνθήκες.

74. Κατόπιν τούτων, το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται με το πρώτο ερώτημά του στην προϋπόθεση του άρθρου 51, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη, ότι τα κράτη μέλη δεσμεύονται από τον Χάρτη μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Συνάφως, τίθεται το ερώτημα αν τα κράτη μέλη «εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης» κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, όταν αποφασίζουν αν θα αναλάβουν ή όχι την εξέταση αιτήσεως ασύλου αντί του πρωτευόντως υπεύθυνου κράτους μέλους, ασκώντας τη διακριτική ευχέρεια που τους παρέχει το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003.

75. Κατά την άποψή μου, στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση.

76. Όπως προκύπτει και από τις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (στο εξής: επεξηγήσεις του Χάρτη)¹³,

ο κανόνας του άρθρου 51, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη, κατά τον οποίο τα κράτη μέλη δεσμεύονται από τον Χάρτη μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, συνιστά επιβεβαίωση της μέχρι τούδε νομολογίας του Δικαστηρίου όσον αφορά την τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τα οποία κατοχυρώνονται στο πλαίσιο της Ένωσης, από τα κράτη μέλη. Στις επεξηγήσεις του Χάρτη γίνεται ρητή μνεία στις θεμελιώδεις αποφάσεις Wachauf¹⁴ και ΕΡΤ¹⁵ καθώς και στην απόφαση Karlsson κ.λπ.¹⁶.

77. Στην απόφαση Wachauf το Δικαστήριο έχει τονίσει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν τις επιταγές που απορρέουν από την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην έννομη τάξη της Ένωσης, όταν εφαρμόζουν ρυθμίσεις του δικαίου της Ένωσης, και συνεπώς, κατά το μέτρο του δυνατού, να εφαρμόζουν τις ρυθμίσεις αυτές κατά τρόπο που να μην αντιβαίνει στις προαναφερθείσες επιταγές¹⁷. Στην απόφαση ΕΡΤ το Δικαστήριο επισήμανε επιπλέον ότι και κατά την επιβολή περιορισμών των θεμελιωδών ελευθεριών από τα κράτη μέλη πρέπει να τηρούνται οι επιταγές που απορρέουν από την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην έννομη τάξη της Ένωσης¹⁸.

13 — ΕΕ 2007, C 303, σ. 32. Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 7, του Χάρτη, τα δικαστήρια της Ένωσης και των κρατών μελών λαμβάνουν δεόντως υπόψη τους αυτές τις επεξηγήσεις οι οποίες έχουν εκπονηθεί με σκοπό την παροχή κατευθύνσεων για την ερμηνεία του παρόντος Χάρτη. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ επιβεβαιώνει επίσης ρητώς τη σημασία των επεξηγήσεων του Χάρτη όσον αφορά την ερμηνεία των μεμονωμένων διατάξεων του Χάρτη.

14 — Απόφαση της 13ης Ιουλίου 1989, 5/88, Wachauf (Συλλογή 1989, σ. 2609).

15 — Απόφαση της 18ης Ιουνίου 1991, C-260/89, ΕΡΤ (Συλλογή 1991, σ. I-2925).

16 — Απόφαση της 13ης Απριλίου 2000, C-292/97, Karlsson κ.λπ. (Συλλογή 2000, σ. I-2737). Αυτή η απόφαση ανήκει στη νομολογιακή τάση «Wachauf».

17 — Απόφαση Wachauf (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 14, σκέψη 19). Την απόφαση αυτή επιβεβαιώνει μεταξύ άλλων και η απόφαση της 27ης Ιουνίου 2006, C-540/03, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (Συλλογή 2006, σ. I-5769, σκέψεις 104 επ.).

18 — Απόφαση ΕΡΤ (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 15, σκέψεις 41 επ.).

78. Συνεκτιμώντας ιδίως το γεγονός ότι στις επεξηγήσεις του Χάρτη λαμβάνονται υπόψη τόσο η νομολογιακή τάση Wachauf όσο και η νομολογιακή τάση ΕΡΤ, πρέπει να γίνει δεκτό ότι κατά το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη τα κράτη μέλη δεσμεύονται από τον Χάρτη τόσο όταν εφαρμόζουν ρυθμίσεις του δικαίου της Ένωσης όσο και σε σχέση με την επιβολή εθνικών περιορισμών των θεμελιωδών ελευθεριών¹⁹.

79. Υπό αυτές τις συνθήκες, τίθεται εν προκειμένω το ερώτημα αν η απόφαση κράτους μέλους να εξετάσει αίτηση ασύλου κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 πρέπει να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στο πλαίσιο εφαρμογής του κανονισμού 343/2003, σύμφωνα με τους σκοπούς του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη και λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογιακή τάση Wachauf.

80. Κατά την άποψή μου, στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση. Η διακριτική ευχέρεια την οποία διαθέτει το κράτος μέλος ως προς την απόφαση που καλείται να λάβει δεν αποκλείει αυτήν τη θέση. Αντιθέτως, κρίσιμο είναι ότι ο κανονισμός 343/2003 ρυθμίζει εξαντλητικώς τον τρόπο προσδιορισμού του υπεύθυνου για την εξέταση αιτήσεως ασύλου κράτους μέλους. Η προβλεπόμενη δυνατότητα των κρατών μελών να εξετάζουν αιτήσεις ασύλου κατά

το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 συνιστά αναπόσπαστο τμήμα αυτής της ρυθμίσεως, κάτι το οποίο καθίσταται πρόδηλο μεταξύ άλλων και λόγω της ευρείας προβλέψεως των εννόμων συνεπειών αυτής της αποφάσεως²⁰. Ως εκ τούτου, και οι αποφάσεις τις οποίες λαμβάνουν τα κράτη μέλη βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 πρέπει να θεωρούνται ως πράξεις οι οποίες εμπίπτουν στο πλαίσιο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού, παρά τη διακριτική ευχέρεια που διαθέτουν, συναφώς, τα κράτη μέλη.

81. Η ορθότητα αυτής της αναλύσεως επιβεβαιώνεται από την απόφαση Wachauf²¹, στην οποία το Δικαστήριο εξέτασε μεταξύ άλλων αν μεμονωμένες διατάξεις του κανονισμού 1371/84²² συμβιβάζονται με τις επιταγές της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην έννομη τάξη της Ένωσης. Ο κανονισμός 1371/84 παρείχε στα κράτη μέλη την δυνατότητα να χορηγούν υπό συγκεκριμένες συνθήκες στον μισθωτή γαλακτοπαραγωγικής μονάδας μετά τη λήξη της μισθώσεως αποζημίωση λόγω οριστικής εγκατάλειψης της γαλακτοπαραγωγικής δραστηριότητας. Το αντικείμενο της κύριας δίκης αφορούσε την προσφυγή μισθωτή ως προς τον οποίο δεν εγκρίθηκε η χορήγηση της σχετικής αποζημιώσεως μολονότι είχε παύσει οριστικώς τη λειτουργία της γαλακτοπαραγωγικής μονάδας την οποία είχε

20 — Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 το κράτος μέλος το οποίο αποφασίζει οικειοθελώς να λάβει την εξέταση της αιτήσεως ασύλου καθίσταται το υπεύθυνο κράτος μέλος κατά την έννοια αυτού του κανονισμού και αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις που συνδέονται με αυτήν την ευθύνη.

21 — Απόφαση Wachauf (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 14).

22 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 1371/84 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της συμπληρωματικής εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 (ΕΕ L 132, σ. 11).

19 — Συναφώς, Ladenburger, C., άρθρο 51, σε: *Europäische Grundrechtecharta* (επιμέλεια Tettinger, P./Stern, K.), Μόναχο 2006, σημεία 22 επ.: Nowak, C., σε: *Handbuch der Europäischen Grundrechte* (επιμέλεια Heselhaus/Nowak), Μόναχο 2006, § 6, σημεία 44 επ.

κατασκευάσει ο ίδιος. Συναφώς, το Δικαστήριο κλήθηκε μεταξú άλλων να κρίνει αν η εν λόγω άρνηση χορηγήσεως αποζημιώσεως προέκυπτε υποχρεωτικά από τον κανονισμό 1371/84 και αν αυτή ήταν σύμφωνη προς τα —αναγνωρισμένα ως γενικές αρχές του δικαίου— θεμελιώδη δικαιώματα της Ένωσης. Στην απόφασή του το Δικαστήριο επισήμανε, αφενός, ότι η άρνηση χορηγήσεως της επίμαχης αποζημιώσεως σε αποχωρούντα μισθωτή η οποία έχει ως αποτέλεσμα να στερείται ο χωρίς αποζημίωση μισθωτής, κατά τη λήξη της μισθώσεως, του προϊόντος της εργασίας του και των επενδύσεων που έχει κάνει στη μισθωθείσα εκμετάλλευση δεν συμβιβάζεται με τις επιταγές που απορρέουν από την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην έννομη τάξη της Ένωσης²³. Καθόσον όμως ο κανονισμός 1371/84 καταλείπει στα κράτη μέλη αρκούντως ευρύ πεδίο διακριτικής ευχέρειας, ώστε σε τέτοιες περιπτώσεις να χορηγούν στον μισθωτή αποζημίωση κατά τρόπο σύμφωνο προς τις επιταγές προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, το Δικαστήριο έκρινε εντέλει ότι η σχετική ρύθμιση του κανονισμού ήταν σύμφωνη προς τα θεμελιώδη δικαιώματα²⁴.

82. Μολονότι στην απόφαση Wachauf το Δικαστήριο εξέτασε κυρίως αν ο εν λόγω κανονισμός είναι σύμφωνος προς τα θεμελιώδη δικαιώματα, επιβεβαίωσε τουλάχιστον εμμέσως ότι και οι αποφάσεις των κρατών μελών σε σχέση με τη χορήγηση αποζημιώσεως σε αποχωρούντα μισθωτή οι οποίες λαμβάνονται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές στο πλαίσιο της ασκήσεως της διακριτικής ευχέρειας

που τους παρέχει ο κανονισμός 1371/84, πρέπει να είναι κατά το μέτρο του δυνατού σύμφωνες προς τις επιταγές προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε συγχρόνως ότι και οι αποφάσεις τις οποίες λαμβάνουν τα κράτη μέλη βάσει της διακριτικής ευχέρειας που τους παρέχει ρύθμιση του δικαίου της Ένωσης πρέπει να θεωρείται ότι εμπίπτουν στο πλαίσιο εφαρμογής της εν λόγω ρυθμίσεως, όσον αφορά τους σκοπούς της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά το δίκαιο της Ένωσης²⁵.

83. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 απόφαση κράτους μέλους σχετικά με την εξέταση αιτήσεως ασύλου για την οποία δεν είναι υπεύθυνο βάσει των κριτηρίων τα οποία ορίζονται στο κεφάλαιο ΙΙΙ του εν λόγω κανονισμού, συνιστά πράξη που εμπίπτει στο πλαίσιο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη.

23 — Απόφαση Wachauf (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 14, σημείο 19).

24 — Όπ.π. (σημεία 22 επ.).

25 — Βλ., συναφώς, και την απόφαση Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 17, σημείο 104).

B — Επί του δευτέρου, τρίτου και τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος

84. Από τις σκέψεις που ανέπτυξα ανωτέρω προκύπτει ότι τα κράτη μέλη λαμβάνοντας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 την απόφαση να εξετάσουν αίτηση ασύλου, για την οποία δεν είναι πρωτεύοντως υπεύθυνα βάσει των κριτηρίων τα οποία ορίζονται στο κεφάλαιο III του εν λόγω κανονισμού, πρέπει να τηρούν τον Χάρτη. Με το δεύτερο, τρίτο και τέταρτο ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινισθεί αν και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, υπό ποιες προϋποθέσεις είναι δυνατόν να επιβάλλεται στα κράτη μέλη η εφαρμογή της ρήτρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 υπό το πρίσμα της επιταγής τηρήσεως του Χάρτη, όταν διαπιστώνεται ότι σε περίπτωση μεταφοράς του αιτούντος άσυλο στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος υφίσταται κίνδυνος προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ή κίνδυνος μη τηρήσεως από το εν λόγω κράτος μέλος των υποχρεώσεών του οι οποίες απορρέουν από τις οδηγίες 2003/9, 2004/83 και 2005/85.

85. Το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει αυτά τα ερωτήματα, καθόσον υφίστανται σαφείς ενδείξεις ότι υπάρχει μεγάλη απόσταση μεταξύ, αφενός, των απαιτήσεων του δικαίου της Ένωσης όσον αφορά τη διαμόρφωση του ελληνικού συστήματος ασύλου και, αφετέρου, της συγκεκριμένης μεταχείρισεως των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα και, ως εκ τούτου,

η μεταφορά αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα ακόμα και την προσβολή των θεμελιωδών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

86. Για την καλύτερη κατανόηση αυτών των ερωτημάτων θα παρουσιάσω, κατ' αρχάς, τα σχετικά εν προκειμένω μέτρα περί ασύλου του παραγωγού δικαίου καθώς και τη σχέση αυτών των μέτρων με τον Χάρτη, τη Σύμβαση της Γενεύης και την ΕΣΔΑ. Εν συνεχεία, θα αναλύσω τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει σήμερα το ελληνικό σύστημα ασύλου. Ακολούθως, θα εξετάσω τον τρόπο με τον οποίο τα υπόλοιπα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη συμφόρηση του ελληνικού συστήματος ασύλου στο πλαίσιο εφαρμογής του κανονισμού 343/2003.

1. Τα μέτρα περί ασύλου του παραγωγού δικαίου και η σχέση τους με τον Χάρτη, τη Σύμβαση της Γενεύης και την ΕΣΔΑ

α) Η εξουσιοδοτική βάση του πρωτογενούς δικαίου

87. Η επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης σε ζητήματα ασύλου και προσφύγων πραγματοποιήθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ του 1997, κατά την οποία η Ένωση έχει νομοθετική εξουσία όσον αφορά ζητήματα ασύλου, μετανάστευσης και παραμονής υπηκόων τρίτων χωρών εντός της Ένωσης.

Συναφώς, προστέθηκε στη Συνθήκη ΕΚ ως εξουσιοδοτική βάση του πρωτογενούς δικαίου το νέο άρθρο 73Κ, το οποίο εν συνεχεία άλλαξε αρίθμηση και κατέστη άρθρο 63 ΕΚ.

88. Στον τομέα του δικαίου περί ασύλου η νομοθετική εξουσία δόθηκε στην Ένωση με την επιφύλαξη του άρθρου 63, παράγραφος 1, ΕΚ ότι τα μέτρα περί ασύλου πρέπει να θεσπισθούν από τον νομοθέτη της Ένωσης σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης και το Πρωτόκολλο της 31ης Ιανουαρίου 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων και σύμφωνα με άλλες σχετικές συμβάσεις. Στις «άλλες σχετικές συμβάσεις» εμπίπτει και η ΕΣΔΑ²⁶. Επιπλέον, το άρθρο 63, παράγραφος 1, ΕΚ προβλέπει ρητώς ότι η αρμοδιότητα εναρμόνισης ως προς το δίκαιο περί ασύλου περιορίζεται στη θέσπιση ελάχιστων προδιαγραφών²⁷.

β) Οι οδηγίες 2001/55, 2003/9, 2004/83 και 2005/85

89. Επί αυτής της εξουσιοδοτικής βάσεως του πρωτογενούς δικαίου ο νομοθέτης της Ένωσης εξέδωσε τέσσερις οδηγίες οι οποίες περιλαμβάνουν τις ελάχιστες προδιαγραφές σχετικά με διάφορες πτυχές των εθνικών συστημάτων ασύλου. Πρώτη εκδόθηκε η οδηγία

2001/55, η οποία μεταξύ άλλων προβλέπει ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων. Με τρεις επιπλέον οδηγίες θεσπίσθηκαν σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη²⁸ κοινές ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή αιτούντων άσυλο (οδηγία 2003/09), για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (οδηγία 2004/83) και για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα (οδηγία 2005/85).

90. Αντίστοιχα με τις διατάξεις του πρωτογενούς δικαίου στο άρθρο 63, παράγραφος 1, ΕΚ, κατά τις οποίες οι πράξεις του

26 — Συναφώς, Grafhof, M., σε: *EU-Kommentar* (επιμέλεια Jürgen Schwarze), 2η έκδοση, Baden-Baden 2009, άρθρο 63 ΕΚ, σημείο 4.

27 — Άρθρο 63, σημείο 1, στοιχεία β', γ' και δ', ΕΚ.

28 — Κατά το άρθρο 1 επ. του Πρωτοκόλλου (αριθ. 5) για τη θέση της Δανίας, το οποίο έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Δανία δεν συμμετέχει στην έκδοση αυτών των οδηγιών και κατά συνέπεια δεν δεσμεύεται από αυτές ούτε υπόκειται στην εφαρμογή τους (βλ. αιτιολογική σκέψη 21 της οδηγίας 2003/9, 40 της οδηγίας 2004/83 και 34 της οδηγίας 2005/85). Ενώ η Ιρλανδία κατά το άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου (αριθ. 4) σχετικά με τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, το οποίο έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, συμμετείχε στην έκδοση των οδηγιών 2004/83 και 2005/85 (βλ., αντίστοιχα, αιτιολογική σκέψη 39 και 33 αυτών των οδηγιών), δεν συμμετείχε κατά το άρθρο 1 του εν λόγω Πρωτοκόλλου στην έκδοση της οδηγίας 2003/9 (βλ. αιτιολογική σκέψη 20 αυτής της οδηγίας). Κατά το άρθρο 3 του ίδιου Πρωτοκόλλου, το Ηνωμένο Βασίλειο συμμετείχε στην έκδοση των τριών οδηγιών (βλ. αιτιολογική σκέψη 19 της οδηγίας 2003/9, 38 της οδηγίας 2004/83 και 32 της οδηγίας 2005/85).

παραγώγου δικαίου που εκδίδονται βάσει αυτής της εξουσιοδοτήσεως πρέπει να είναι σύμφωνες προς τη Σύμβαση της Γενεύης, έτσι και στις αιτιολογικές σκέψεις των οδηγιών 2003/9, 2004/83 και 2005/85 γίνεται μνεία στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, κατά την έκτακτη σύνοδο στο Τάμπερε, όπου συμφωνήθηκε η θέσπιση κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου με βάση την πλήρη και συνολική εφαρμογή της Συμβάσεως της Γενεύης²⁹. Στις αιτιολογικές σκέψεις των ανωτέρω οδηγιών επισημαίνεται επίσης ότι οι οδηγίες αυτές πρέπει να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και να συνάδουν με τις αρχές που αναγνωρίζονται στον Χάρτη³⁰, και ότι, όσον αφορά τη μεταχείριση των προσώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των εν λόγω οδηγιών, τα κράτη μέλη δεσμεύονται από υποχρεώσεις που υπέχουν από συμφωνίες διεθνούς δικαίου στις οποίες είναι συμβαλλόμενα μέρη και οι οποίες απαγορεύουν τις διακρίσεις³¹.

Ομοίως, το άρθρο 36 της οδηγίας 2004/83 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αρχές και οι λοιποί οργανισμοί που εφαρμόζουν την εν λόγω οδηγία να έχουν ήδη λάβει την απαραίτητη κατάρτιση.

92. Ως εκ τούτου, εξασφαλίζεται από νομικής απόψεως ότι η μεταχείριση των αιτούντων άσυλο και η εξέταση των σχετικών αιτήσεων τους στα κράτη μέλη, τηρουμένων των ελάχιστων προδιαγραφών που θέτουν οι οδηγίες 2003/9, 2004/83 και 2005/85, πληρούν, κατ' αρχήν, τις απαιτήσεις του Χάρτη, της Συμβάσεως της Γενεύης καθώς και της ΕΣΔΑ³².

γ) Ο κανονισμός 343/2003

91. Συναφώς, οι οδηγίες 2003/9, 2004/83 και 2005/85 περιλαμβάνουν σημαντικές κατ' ελάχιστο όριο απαιτήσεις ως προς τη μεταχείριση των αιτούντων άσυλο και την εξέταση των αιτήσεών τους. Επιπροσθέτως, το άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/9 προβλέπει ρητώς ότι τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν τους αναγκαίους πόρους προκειμένου να εξασφαλίζονται οι προβλεπόμενες κατ' ελάχιστο όριο απαιτήσεις όσον αφορά την υποδοχή των αιτούντων άσυλο.

93. Ο σκοπός του κανονισμού 343/2003 —ο οποίος εκδόθηκε βάσει του άρθρου 63, παράγραφος 1, ΕΚ— συνίσταται κατά την τρίτη αιτιολογική σκέψη του στη θέσπιση σαφούς

29 — Βλ. δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2003/9, της οδηγίας 2004/83 και της οδηγίας 2005/85.

30 — Βλ. αιτιολογική σκέψη 5 της οδηγίας 2003/9, 10 της οδηγίας 2004/83 και 8 της οδηγίας 2005/85.

31 — Βλ. αιτιολογική σκέψη 6 της οδηγίας 2003/9, 11 της οδηγίας 2004/83 και 9 της οδηγίας 2005/85.

32 — Βλ., σχετικά, και τις αποφάσεις της 2ας Μαρτίου 2010, C-175/08, C-176/08, C-178/08 και C-179/08, Salahadin Abdulla (Συλλογή 2010, σ. I-1493, σκέψεις 51 επ.), και της 9ης Νοεμβρίου 2010, C-57/09 και C-101/09, Β. (Συλλογή 2010, σ. I-10979, σκέψεις 77 επ.), στις οποίες το Δικαστήριο ερμηνεύοντας την οδηγία 2004/83 επισήμανε, αφενός, ότι οι διατάξεις αυτής της οδηγίας σχετικά με τις προϋποθέσεις αναγνωρίσεως του καθεστώτος πρόσφυγα και σχετικά με το περιεχόμενο της προστασίας που πρέπει να παρέχεται στους πρόσφυγες θεσπίστηκαν προκειμένου να καθοδηγούν τις αρμόδιες Αρχές των κρατών μελών κατά την εφαρμογή της Συμβάσεως της Γενεύης έχοντας ως βάση κοινές έννοιες και κοινά κριτήρια και, αφετέρου, διαπίστωσε ότι κατά την ερμηνεία αυτής της οδηγίας δεν πρέπει να θίγονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και ιδίως οι αρχές που αναγνωρίζονται στον Χάρτη. Βλ. σχετικά και την απόφαση της 17ης Ιουνίου 2010, C-31/09, Bolbol (Συλλογή 2010, σ. I-5539, σκέψη 38).

και πρακτικής μεθόδου προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους για την εξέταση αιτήσεως ασύλου η οποία υποβλήθηκε στο έδαφος της Ένωσης³³. Κατά την τέταρτη αιτιολογική σκέψη, αυτή η μέθοδος θα πρέπει να θεμελιώνεται σε αντικειμενικά και δίκαια κριτήρια τόσο για τα κράτη μέλη όσο και για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα και να καθιστά δυνατό τον ταχύ προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους ώστε να εξασφαλίζεται η πραγματική πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου και η ταχεία εξέταση των σχετικών αιτήσεων.

94. Προς επίτευξη του ανωτέρω σκοπού με τον οποίο επιδιώκεται επίσης να αποτραπούν

πρακτικές forum shopping εκ μέρους των αιτούντων άσυλο, ο κανονισμός 343/2003 προβλέπει ρύθμιση κατά την οποία για την εξέταση αιτήσεως ασύλου υποβληθείσας εντός της Ένωσης είναι υπεύθυνο μόνον ένα κράτος μέλος το οποίο προσδιορίζεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων. Μεταξύ αυτών των αντικειμενικών κριτηρίων καταλέγεται η ύπαρξη σχέσεως μεταξύ του αιτούντος άσυλο ή μέλους της οικογένειάς του με κράτος μέλος στο πλαίσιο του δικαίου περί αλλοδαπών ή περί χορηγήσεως ασύλου³⁴. Σε περίπτωση παράνομης εισόδου στο έδαφος της Ένωσης, υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου κατά το άρθρο 10 του κανονισμού 343/2003 είναι το κράτος μέλος της πρώτης εισόδου³⁵. Κατά το άρθρο 16 του κανονισμού 343/2003, το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου υποχρεούται να αναδέχεται αιτούντα άσυλο ο οποίοςς εμπίπτει στην αρμοδιότητά του, αλλά έχει υποβάλει αίτηση σε άλλο κράτος μέλος, και να ολοκληρώνει την εξέταση της αιτήσεως ασύλου³⁶. Τα άρθρα 17 έως 19 του κανονισμού 343/2003 καθορίζουν τη διαδικασία μεταφοράς του αιτούντος άσυλο.

33 — Κατά το άρθρο 1 επ. του Πρωτοκόλλου (αριθ. 5) για τη θέση της Δανίας, το οποίο είναι προσαρτημένο στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Δανία δεν συμμετείχε στη θέσπιση του κανονισμού 343/2003 και κατά συνέπεια δεν δεσμευόταν από αυτόν, ούτε υπόκειται στην εφαρμογή του. Ως εκ τούτου, παρέμεινε σε ισχύ μεταξύ της Δανίας και των λοιπών κρατών μελών η Σύμβαση του Δουβλίνου (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 18 επ. του κανονισμού 343/2003). Ωστόσο, με τη συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Βασιλείου της Δανίας σχετικά με τα κριτήρια και τους μηχανισμούς για τον προσδιορισμό του κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται στη Δανία ή οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το σύστημα «Eurodac» για την αντιπαραβολή των δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης του Δουβλίνου (ΕΕ L 66, της 8ης Μαρτίου 2006, σ. 38), το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 343/2003 επεκτάθηκε και στις σχέσεις μεταξύ της Ένωσης και της Δανίας. Κατά το άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου (αριθ. 4) σχετικά με τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, το οποίο είναι προσαρτημένο στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο συμμετέχουν στη θέσπιση και την εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού (βλ. αιτιολογική σκέψη 17 του κανονισμού 343/2003). Επιπροσθέτως, πρέπει να σημειωθεί ότι ορισμένα κράτη μη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν προσχωρήσει δυνάμει συμβάσεων διεθνούς δικαίου στο σύστημα προσδιορισμού του κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου κατά το δίκαιο της Ένωσης, όπως επί παραδείγματι η Ελβετική Συνομοσπονδία βλ., σχετικά, την υποσημείωση 10 των παρούσων προτάσεων.

95. Το σύστημα το οποίο θεσπίζει ο κανονισμός 343/2003 ως προς τον προσδιορισμό

34 — Βλ. άρθρα 6, παράγραφος 1, 7, 8 καθώς και το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 343/2003.

35 — Άρθρο 10 του κανονισμού 343/2003. Η ευθύνη αυτή παύει να υφίσταται δώδεκα μήνες μετά την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε χώρα η παράνομη διάβαση των συνόρων.

36 — Συναφώς, το άρθρο 25, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/85 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη δεν οφείλουν να εξετάζουν εάν ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις για τον χαρακτηρισμό του ως πρόσφυγα σύμφωνα με την οδηγία 2004/83/ΕΚ, όταν η σχετική υποχρέωση εξέτασης της αιτήσεως απορρέει από τον κανονισμό 343/2003.

του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως άσυλου και ως προς τη μεταφορά του αιτούντος άσυλο στο εν λόγω κράτος μέλος δεν λαμβάνει υπόψη ρητώς τις ενδεχόμενες διαφοροποιήσεις στη διαμόρφωση και στη διαχείριση των συστημάτων άσυλου σε κάθε κράτος μέλος. Τόσο σε σχέση με τον καθορισμό των κριτηρίων προσδιορισμού του υπεύθυνου για την εξέταση αιτήσεως άσυλου κράτους μέλους όσο και στο πλαίσιο της διαδικασίας μεταφοράς των αιτούντων άσυλο μεταξύ των κρατών μελών δεν υφίσταται συγκεκριμένη αναφορά στην —αναμενόμενη— μεταχείριση του αιτούντος άσυλο στο κράτος μέλος που είναι πρωτευόντως υπεύθυνο για την εξέταση της σχετικής αιτήσεώς του.

97. Υπό το πρίσμα αυτό, δεν αντιβαίνει στον Χάρτη ούτε στη Σύμβαση της Γενεύης ή στην ΕΣΔΑ το σύστημα του κανονισμού 343/2003 ο οποίος θεσπίζει τους κανόνες περί προσδιορισμού του κράτους μέλους όπου πρέπει να γίνει δεκτός ο αιτών άσυλο προκειμένου να εξετασθεί η σχετική αίτησή του καθώς και τους κανόνες περί μεταφοράς του αιτούντος άσυλο σε αυτό το κράτος μέλος, χωρίς να λαμβάνει υπόψη ρητώς τη συγκεκριμένη διαμόρφωση και διαχείριση του συστήματος άσυλου και των διαδικασιών άσυλου στο εν λόγω κράτος μέλος³⁸.

δ) Ενδιάμεσο συμπέρασμα

96. Αυτή η έλλειψη συγκεκριμένης προβλέψεως όσον αφορά τη μεταχείριση του αιτούντος άσυλο στο πρωτευόντως υπεύθυνο κράτος μέλος οφείλεται στη συνδυαστική εφαρμογή του κανονισμού 343/2003 τόσο με τις οδηγίες 2003/09, 2004/83 και 2005/85 όσο και με τις διεθνούς δικαίου υποχρεώσεις κάθε κράτους μέλους. Καθόσον η μεταχείριση των αιτούντων άσυλο και η εξέταση των σχετικών αιτήσεών τους κατά τις οδηγίες αυτές πρέπει να πληρούν σημαντικές ελάχιστες προδιαγραφές και δεδομένου ότι όλα τα κράτη μέλη έχουν προσχωρήσει στην ΕΣΔΑ και στη Σύμβαση της Γενεύης, εξασφαλίζεται από νομικής απόψεως ότι ως προς τη μεταχείριση των αιτούντων άσυλο σε κάθε κράτος μέλος πρέπει να τηρούνται οι προϋποθέσεις που θέτουν ο Χάρτης, η Σύμβαση της Γενεύης και η ΕΣΔΑ³⁷.

98. Συνοψίζοντας, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι απαιτήσεις στο πλαίσιο του

38 — Στο πλαίσιο αυτό, στις αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού 343/2003 γίνεται επίσης μνεία στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, κατά την έκτακτη σύνοδο στο Τάμπερε, όπου συμφωνήθηκε η θέσπιση κοινού ευρωπαϊκού συστήματος άσυλου το οποίο θα βασίζεται στην πλήρη και συμπεριληπτική εφαρμογή της Συμβάσεως της Γενεύης (βλ. δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 343/2003). Επιπλέον τονίζεται ότι, όσον αφορά τη μεταχείριση των προσώπων που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής των εν λόγω οδηγιών, τα κράτη μέλη δεσμεύονται από υποχρεώσεις που υπέχουν από πράξεις διεθνούς δικαίου στις οποίες είναι μέρη (βλ. δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 343/2003) και ότι ο κανονισμός αυτός τηρεί τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αρχές που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη (βλ. δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 343/2003).

37 — Βλ. σημείο 92 των παρούσων προτάσεων.

παραγώγου δικαίου οι οποίες αφορούν τη μεταχείριση των αιτούντων άσυλο και την εξέταση των αιτήσεων άσυλου και προκύπτουν από τη συνδυαστική εφαρμογή των οδηγιών 2003/09, 2004/83 και 2005/85 με τον κανονισμό 343/2003, είναι κατ' αρχήν σύμφωνες προς τις διατάξεις του Χάρτη, της Συμβάσεως της Γενεύης και της ΕΣΔΑ τόσο ως προς τον σκοπό τους όσο και σε σχέση με τη νομική διαμόρφωσή τους.

2. Η συμφόρηση του ελληνικού συστήματος ασύλου

99. Στον κανονισμό 343/2003 δεν υφίσταται ρητή πρόβλεψη όσον αφορά την περίπτωση που κράτη μέλη — παραδείγματος χάρη, λόγω της γεωγραφικής θέσεώς τους — καλούνται να διαχειρισθούν αριθμό αιτούντων άσυλο ο οποίος υπερβαίνει τις δυνατότητες του συστήματος ασύλου που διαθέτουν, με αποτέλεσμα να μην μπορούν πλέον εν τοις πράγμασι να τηρήσουν τις υποχρεώσεις τις οποίες υπέχουν κατά τις οδηγίες 2003/9, 2004/83 και 2005/85 ή τις δεσμεύσεις τους οι οποίες απορρέουν από τα θεμελιώδη δικαιώματα και το διεθνές δίκαιο σε σχέση με τη μεταχείριση

των εν λόγω αιτούντων άσυλο και την εξέταση των σχετικών αιτήσεών τους³⁹.

100. Στην Ελλάδα προφανώς υφίσταται κατάσταση ανάγκης.

101. Συναφώς, παρέχει σαφείς ενδείξεις η απόφαση του ΕΔΔΑ της 21ης Ιανουαρίου 2011, M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας⁴⁰, στην οποία το ΕΔΔΑ κλήθηκε να κρίνει την περίπτωση Αφγανού υπηκόου ο οποίος εισήλθε παράνομα στην Ένωση από την Τουρκία μέσω της Ελλάδας όπου και συνελήφθη. Αφού αφέθηκε ελεύθερος εγκατέλειψε την Ελλάδα χωρίς να υποβάλει αίτηση ασύλου, την οποία υπέβαλε εντέλει στο Βέλγιο. Καθόσον η βελγική Υπηρεσία Αλλοδαπών εξετάζοντας τα στοιχεία του Αφγανού αιτούντος άσυλο διαπίστωσε ότι κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003 η Ελλάδα ήταν υπεύθυνη για την εξέταση της επίμαχης αιτήσεως ασύλου, δεδομένης της πρώτης παράνομης εισόδου

39 — Αντιθέτως, η πρόταση της Επιτροπής για έναν κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπηκόο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (COM/2008/820 τελικό), ο οποίος θα τροποποιούσε τον κανονισμό 343/2003, προβλέπει διαδικασία αναστολής των μεταφορών αιτούντων άσυλο σε κράτος μέλος το οποίο αντιμετωπίζει ιδιαίτερα επείγουσα κατάσταση η οποία επιβαρύνει στο έπακρο τις ικανότητες υποδοχής, το σύστημα ή την υποδομή ασύλου του (άρθρο 31). Όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση της Επιτροπής, με τον τρόπο αυτό παρέχεται συνδρομή σε περιπτώσεις ασκήσεως ιδιαίτερης πίεσης στο σύστημα ασύλου και τις συνθήκες υποδοχής των κρατών μελών.

40 — Απόφαση M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3).

του αιτούντος άσυλο, το Βέλγιο κίνησε τη διαδικασία μεταφοράς του στην Ελλάδα κατά τις διατάξεις του κανονισμού 343/2003 και ολοκληρώνοντας τη σχετική διαδικασία τον μετέφερε στην Ελλάδα. Ωστόσο, πριν από τη μεταφορά του, ο Αφγανός αιτών άσυλο είχε ασκήσει προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ.

102. Στη σχετική απόφασή του το ΕΔΔΑ έκρινε ότι οι συνθήκες κρατήσεως και διαβίωσης του Αφγανού αιτούντος άσυλο στην Ελλάδα συνιστούν παράβαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ εκ μέρους της Ελλάδας. Δεδομένων των πλημμελειών κατά την εξέταση της επίμαχης αιτήσεως ασύλου, του κινδύνου άμεσης ή έμμεσης επαναπροωθήσεως του αιτούντος άσυλο στη χώρα καταγωγής του δίχως να εξετασθεί δεόντως η βασιμότητα της αιτήσεώς του και λόγω της ελλείψεως αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, το ΕΔΔΑ διαπίστωσε επιπλέον παράβαση του άρθρου 13, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, από την Ελλάδα. Το ΕΔΔΑ έκρινε, επίσης, ότι και το Βέλγιο ενήργησε κατά παράβαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ μεταφέροντας τον Αφγανό αιτούντα άσυλο στην Ελλάδα, διότι με τον τρόπο αυτό τον έθεσε σε κινδύνους οι οποίοι απορρέουν από τις διαπιστωθείσες πλημμέλειες του ελληνικού συστήματος ασύλου και σε συνθήκες κρατήσεως και διαβίωσης οι οποίες αντιβαίνουν στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ. Τέλος, το ΕΔΔΑ διαπίστωσε επίσης παράβαση του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ εκ μέρους του Βελγίου.

103. Περαιτέρω, και τα εθνικά δικαστήρια μεμονωμένων κρατών μελών έχουν ασκήσει ήδη κριτική, στο πλαίσιο της εφαρμογής του κανονισμού 343/2003 και της μεταφοράς αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα, όσον αφορά το ελληνικό σύστημα ασύλου καθώς και τις συνθήκες κρατήσεως και διαβίωσης των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα. Ειδικότερα, το αυστριακό Verfassungsgerichtshof [συνταγματικό δικαστήριο] στην απόφασή του της 7ης Οκτωβρίου 2010⁴¹, στην οποία έλεγξε τη συνταγματικότητα της κατά τον κανονισμό 343/2003 μεταφοράς στην Ελλάδα άγαμης γυναίκας με τρία παιδιά, έκρινε ότι σε περίπτωση επιστροφής στην Ελλάδα προσώπων τα οποία χρήζουν προστασίας, προκειμένου να ολοκληρωθεί εκεί η διαδικασία ασύλου, υφίσταται κατ' αρχήν η δυνατότητα κρατικής μέριμνας, αλλά δεν μπορεί να θεωρηθεί αυτονόητη χωρίς την κατά περίπτωση ατομική επιβεβαίωση από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

104. Από την περιγραφή των πραγματικών περιστατικών ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, όπως την παραθέτει το αιτούν δικαστήριο ως εφετείο στην αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, προκύπτει παρόμοια εικόνα⁴². Επιπροσθέτως, η Επιτροπή επισημαίνει στις γραπτές παρατηρήσεις της στην προκειμένη διαδικασία ότι στις 3 Νοεμβρίου 2009 απηύθυνε στην Ελλάδα έγγραφη όχληση κατά το άρθρο 226 ΕΚ και

41 — Απόφαση του Verfassungsgerichtshof της 7ης Οκτωβρίου 2010, αριθμός αποφάσεως U694/10, διαθέσιμη στο Διαδίκτυο μέσω του εθνικού συστήματος νομικής πληροφόρησης (<http://www.ris.bka.gv.at>).

42 — Αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως της 12ης Ιουλίου 2010, σημεία 13 επ.

στις 24 Ιουνίου 2010 συμπληρωματική έγγραφη όχληση, με τις οποίες προσάπτεται στην Ελλάδα μεταξύ άλλων παραβάσεις διαφόρων διατάξεων των οδηγιών 2003/9, 2004/83 και 2005/85⁴³.

105. Από τις ανωτέρω διαπιστώσεις προκύπτει ότι το ελληνικό σύστημα ασύλου δέχεται έντονη πίεση λόγω συμφορήσεως και, ως εκ τούτου, δεν είναι πλέον δυνατή η συνεχής εξασφάλιση της μεταχειρίσεως των αιτούντων ασύλο και της εξετάσεως των αιτήσεών τους σύμφωνα με τις προδιαγραφές των οδηγιών 2003/09, 2004/83 και 2005/85. Υπό αυτές τις συνθήκες δεν αποκλείεται οι αιτούντες ασύλο οι οποίοι μεταφέρονται κατά τις διατάξεις και τις διαδικασίες του κανονισμού 343/2003 από άλλο κράτος μέλος προς την Ελλάδα μετά τη μεταφορά τους να τύχουν μεταχειρίσεως η οποία δεν συμβιβάζεται με τις διατάξεις του Χάρτη, της Συμβάσεως της Γενεύης και της ΕΣΔΑ.

3. Επί της συνεκτιμήσεως της συμφόρησης των συστημάτων ασύλου των κρατών μελών στο πλαίσιο εφαρμογής του κανονισμού 343/2003

106. Ενόψει της συμφορήσεως του ελληνικού συστήματος ασύλου και των συνεπειών αυτής στη μεταχείριση των αιτούντων ασύλο καθώς και στην εξέταση των αιτήσεών τους, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν κράτος

μέλος δύναται να μεταφέρει αιτούντα ασύλο στην Ελλάδα α τηρουμένων των διατάξεων του κανονισμού 343/2003, μολονότι διαπιστώνεται ότι στην περίπτωση αυτής της μεταφοράς ο αιτών ασύλο θα διέτρεχε κίνδυνο προσβολής των θεμελιωδών και ανθρώπινων δικαιωμάτων του. Αυτό το θεμελιώδες ζήτημα σκοπεί να αποσαφηνίσει το αιτούν δικαστήριο με το δεύτερο, τρίτο και τέταρτο ερώτημά του.

107. Με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν μπορούν τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή του κανονισμού 343/2003 να στηρίζονται στο τεκμήριο ότι το κράτος μέλος το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου θα τηρήσει τόσο τις ελάχιστες απαιτήσεις των οδηγιών 2003/9, 2004/83 και 2005/85 όσο και τα θεμελιώδη δικαιώματα των αιτούντων ασύλο μετά τη μεταφορά τους (τρίτο ερώτημα), ώστε η μεταφορά αιτούντων ασύλο δυνάμει του κανονισμού 343/2003 να λογίζεται πάντα σύμφωνη προς τα θεμελιώδη δικαιώματα της Ένωσης και μάλιστα δίχως να λαμβάνονται υπόψη οι συνθήκες οι οποίες επικρατούν στο υπεύθυνο κράτος μέλος (δεύτερο ερώτημα).

108. Σε περίπτωση που δοθεί αρνητική απάντηση στα δύο αυτά ερωτήματα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να αποσαφηνισθεί αν και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, υπό ποιες προϋποθέσεις υποχρεούται κράτος μέλος εφαρμόζοντας τον κανονισμό 343/2003

43 — Αυτές οι έγγραφες οχλήσεις επισυνάπτονται στις γραπτές παρατηρήσεις της Επιτροπής ως παραρτήματα 1 και 2.

να αναλάβει την εξέταση αιτήσεως ασύλου κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού, εφόσον η μεταφορά του αιτούντος άσυλο στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος θα μπορούσε να τον εκθέσει σε κίνδυνο προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του και/ή μη τηρήσεως ως προς αυτόν των ελάχιστων απαιτήσεων των οδηγιών 2003/9, 2004/83 και 2005/85.

ή τις διεθνούς δικαίου υποχρεώσεις του όσον αφορά τη μεταχείριση των αιτούντων άσυλο ή την εξέταση των αιτήσεων ασύλου τους, υφίσταται *de facto* ο κίνδυνος μεταχειρίσεως των αιτούντων άσυλο κατά τρόπο που θίγει τα θεμελιώδη και ανθρώπινα δικαιώματά τους, εάν μεταφερθούν στο εν λόγω κράτος μέλος.

109. Κατ' αρχάς, θα εξετάσω το τέταρτο ερώτημα. Εν συνεχεία θα ασχοληθώ με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα.

α) Τέταρτο ερώτημα: Η υποχρέωση εφαρμογής της ρήτρας κυριαρχίας κατά άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 σε περίπτωση σοβαρού κινδύνου προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων λόγω της μεταφοράς αιτούντος άσυλο στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος

111. Συναφώς, στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος θα μπορούσε να υφίσταται, επί παραδείγματι, κίνδυνος προσβολής του δικαιώματος του άρθρου 1 του Χάρτη περί σεβασμού και προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας καθώς και της απαγορεύσεως των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως κατά το άρθρο 4 του Χάρτη⁴⁴.

112. Εάν υφίστατο σε κράτος μέλος σοβαρός κίνδυνος προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κατά την έννοια του άρθρου 1

ι) Επί της προβληματικής του σοβαρού κινδύνου προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων λόγω της μεταφοράς αιτούντος άσυλο στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος

110. Εφόσον κράτος μέλος δεν είναι σε θέση για οποιονδήποτε λόγο να τηρήσει τις διατάξεις των οδηγιών 2003/09, 2004/83 ή 2005/85

44 — Η ειδικότερη εξέταση του ζητήματος αν και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, υπό ποιες συνθήκες δύναται το άρθρο 1 του Χάρτη να ληφθεί υπόψη αυτοτελώς παράλληλα με το άρθρο 4 του Χάρτη παρέλκει ως προς τους σκοπούς της προκειμένης διαδικασίας. Εντούτοις, πρέπει να επισημανθεί ότι κατά την κρατούσα άποψη στη γερμανική θεωρία προηγείται η εξέταση του άρθρου 4 του Χάρτη. Εφόσον διαπιστωθεί προσβολή του πεδίου προστασίας αυτού του ειδικού θεμελιώδους δικαιώματος, τούτο προέχει αποκλείοντας το άρθρο 1 του Χάρτη ως μεμονωμένο ή πρόσθετο ελεγκτικό κανόνα βλ., συναφώς, Jarass, D., *Charta der Grundrechte der Europäischen Union*, Μόναχο 2010, άρθρο 1, σημείο 4· Borowsky, D., σε: *Charta der Grundrechte der Europäischen Union* (επιμέλεια Meyer, J.), 3η έκδοση, Baden-Baden 2011, άρθρο 1, σημείο 33 Höfling, W., σε *Kölner Gemeinschaftskommentar zur Europäischen Grundrechte-Charta* (επιμέλεια Tettinger, J./Stern, K.), Μόναχο 2006, άρθρο 1, σημείο 18.

του Χάρτη ή απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη όσον αφορά τους αιτούντες άσυλο οι οποίοι μεταφέρονται εκεί, η μεταφορά τους στο εν λόγω κράτος μέλος θα αντέβαινε επίσης στο άρθρο 1 ή στο άρθρο 4 του Χάρτη. Πράγματι, κατά το άρθρο 1 του Χάρτη, η αξιοπρέπεια του ανθρώπου δεν πρέπει να είναι μόνο «σεβαστή», αλλά «και να προστατεύεται». Παρόμοια θετική προστατευτική λειτουργία ενυπάρχει και στο άρθρο 4 του Χάρτη⁴⁵. Επιπλέον, το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη προβλέπει, σχετικά, ότι κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση⁴⁶.

113. Σε περίπτωση πλήρους συμφορήσεως του συστήματος ασύλου ενός κράτους μέλους μπορεί να απαιτείται υπό συγκεκριμένες συνθήκες να ελεγχθεί επίσης αν η μεταφορά αιτούντος άσυλο στο εν λόγω κράτος

μέλος είναι σύμφωνη προς το άρθρο 18 του Χάρτη.

114. Κατά το άρθρο 18 του Χάρτη, το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της Συμβάσεως της Γενεύης καθώς και σύμφωνα με τη ΣΕΕ και τη ΣΛΕΕ⁴⁷. Κεντρικό στοιχείο της Συμβάσεως της Γενεύης συνιστά η κατά το άρθρο 33 απαγόρευση της άμεσης ή έμμεσης απελάσεως ή επαναπροωθήσεως πρόσφυγα σε κράτος όπου θα υφίστατο διώξεις, η κοινώς καλούμενη αρχή του *Non refoulement*. Μολονότι η ακριβής εμβέλεια αυτής της απαγόρευσης επαναπροωθήσεως τίθεται υπό αμφισβήτηση, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η προστασία την οποία παρέχει στους πρόσφυγες⁴⁸ δεν αφορά μόνον την

45 — Βλ., σχετικά, Höfling, W., ό.π. (υποσημείωση 44), άρθρο 4, σημείο 3, Borowsky, D., ό.π. (υποσημείωση 44), άρθρο 4, σημείο 20.

46 — Η ειδικότερη εξέταση του ζητήματος αν και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, υπό ποιες συνθήκες δύνανται το άρθρο 1 και/ή το άρθρο 4 του Χάρτη να ληφθούν υπόψη αυτοτελώς παράλληλα με το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη παρέλκει ως προς τους σκοπούς της προκειμένης διαδικασίας. Εντούτοις, πρέπει να επισημανθεί ότι κατά την κρατούσα άποψη στη γερμανική θεωρία, σε περίπτωση αλληλοεπικαλύψεως με τα άρθρα 1 και/ή 4 του Χάρτη, το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη εξετάζεται πρώτο ως ειδικότερη διάταξη. Βλ., σχετικά, Jarass, D., ό.π. (υποσημείωση 44), άρθρο 19, σημείο 4.

47 — Η διαπίστωση ότι το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται σύμφωνα με τη ΣΕΕ και τη ΣΛΕΕ παραπέμπει μεταξύ άλλων και στο Πρωτόκολλο (αριθ. 21) για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας όσον αφορά τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης το οποίο είναι προσαρτημένο στη ΣΕΕ και στη ΣΛΕΕ. Καθόσον όμως κατά το άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, το οποίο είναι προσαρτημένο στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Ηνωμένο Βασίλειο συμμετέχει στη θέσπιση των οδηγιών 2003/9, 2004/85 και 2005/85 καθώς και του κανονισμού 343/2003, στην κύρια δίκη δεν τίθεται, συναφώς, ζήτημα ισχύος του άρθρου 18 του Χάρτη ως προς το Ηνωμένο Βασίλειο.

48 — Καθόσον η απαγόρευση επαναπροωθήσεως κατά το άρθρο 33 της Συμβάσεως της Γενεύης αφορά τους πρόσφυγες, το πεδίο προστασίας του άρθρου 18 του Χάρτη διαμορφώθηκε υπό το πρίσμα της έννοιας του πρόσφυγα στη Σύμβαση της Γενεύης [συναφώς, Jarass, D., ό.π. (υποσημείωση 44), άρθρο 18, σημείο 5]. Σε σχέση με την απαγόρευση επαναπροωθήσεως κατά το άρθρο 33 της Συμβάσεως της Γενεύης στην έννοια του πρόσφυγα δεν εμπιπνουν μόνον όσοι έχουν αναγνωρισθεί ήδη ως πρόσφυγες, αλλά και εκείνοι που πληρούν τις προϋποθέσεις αναγνώρισεως ως πρόσφυγες. Βλ., συναφώς, Lauterpacht, E./Bethlehem, D., «The scope and content of the principle of non-refoulement: Opinions», σε: *Refugee Protection in International Law* (επιμέλεια Feller, E./Türk, V./Nicholson, E.), Cambridge 2003, σ. 87, 116 επ.

άμεση απέλαση προς το κράτος στο οποίο θα υφίσταντο διώξεις, αλλά και τη λεγόμενη αλυσιδωτή απέλαση, η οποία συνίσταται στη μεταφορά τους σε κράτος όπου διατρέχουν κίνδυνο απελάσεως προς κράτος στο οποίο θα υφίσταντο διώξεις⁴⁹.

Αφετέρου, συνήγαγα το συμπέρασμα ότι η μεταφορά αιτούντων άσυλο σε κράτος μέλος στο οποίο υφίσταται σοβαρός κίνδυνος προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους δεν συνάδει με τον Χάρτη.

115. Εάν η συμφόρηση του συστήματος ασύλου κράτους μέλους συνεπάγεται κίνδυνο άμεσης ή έμμεσης επαναπροώθησεως των προσφύγων προς κράτη όπου θα υφίσταντο διώξεις, τότε το άρθρο 18 του Χάρτη απαγορεύει στα άλλα κράτη μέλη να μεταφέρουν πρόσφυγες στο εν λόγω κράτος μέλος.

ii) Επί της υποχρέωσης εφαρμογής της ρήτρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003

116. Από τις σκέψεις που ανέπτυξα ανωτέρω προκύπτει, αφενός, ότι η συμφόρηση του συστήματος ασύλου κράτους μέλους μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία περιβάλλοντος εντός του οποίου ενδέχεται να θιγούν ένα ή και περισσότερα αναγνωρισμένα από τον Χάρτη δικαιώματα των αιτούντων άσυλο.

117. Κατόπιν τούτου, τίθεται το ζήτημα αν ο κανονισμός 343/2003 μπορεί να ερμηνεύεται κατά τρόπο ο οποίος να αποκλείει μεταφορές αιτούντων άσυλο οι οποίες συνιστούν προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

118. Το ότι ο κανονισμός 343/2003 πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο ο οποίος να είναι στον μέγιστο δυνατό βαθμό σύμφωνος προς τα θεμελιώδη δικαιώματα προκύπτει, αφενός, από την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία επιβάλλεται η προσοχή των κρατών μελών, ώστε να μην στηρίζονται σε ερμηνεία διατάξεως του παραγώγου δικαίου η οποία αντιβαίνει στα θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία προστατεύει η έννομη τάξη της Ένωσης ή στις άλλες γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης⁵⁰. Αφετέρου, η σύμφωνη προς τα θεμελιώδη δικαιώματα ερμηνεία του κανονισμού 343/2003 επιβάλλεται ως επί το πλείστον από το άρθρο 63, παράγραφος 1, ΕΚ το οποίο, άλλωστε, συνιστά και την εξουσιοδοτική βάση πρωτογενούς δικαίου του εν λόγω κανονισμού και ορίζει ρητώς ότι τα μέτρα περί ασύλου του δικαίου της Ένωσης πρέπει να είναι σύμφωνα προς τη Σύμβαση της Γενεύης και τις άλλες σχετικές συμβά-

49 — Βλ., συναφώς, Lauterpacht, E./Bethlehem, D., όπ.π. (υποσημείωση 48), σ. 122· Hailbronner, K., *Asyl- und Ausländerrecht*, 2η έκδοση, Στουτγάρδη 2008, σημείο 655.

50 — Βλ., συναφώς, τις αποφάσεις της 23ης Δεκεμβρίου 2009, C-403/09 PPU, *Detiček* (Συλλογή 2009, σ. I-12193, σκέψη 34), της 26ης Ιουνίου 2007, C-305/05, *Ordre des barreaux francophones et germanophone κ.λπ.* (Συλλογή 2007, σ. I-5305, σκέψη 28), και της 6ης Νοεμβρίου 2003, C-101/01, *Lindqvist* (Συλλογή 2003, σ. I-12971, σκέψη 87).

σεις⁵¹. Η δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 343/2003 επιβεβαιώνει επίσης ρητώς ότι ο κανονισμός αυτός συνάδει με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αρχές που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη⁵².

ρήτρα κυριαρχίας, καθίσταται υπεύθυνο κράτος μέλος κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 και αναλαμβάνει όλες τις υποχρεώσεις τις οποίες συνεπάγεται αυτή η ευθύνη.

119. Κατά την άποψή μου, το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2002 παρέχει στα κράτη μέλη αρκετά ευρεία ευχέρεια προκειμένου να καθίσταται δυνατή η εκ μέρους τους εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού κατά τρόπο σύμφωνο προς τις επιταγές προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όταν η μεταφορά των αιτούντων άσυλο στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος μπορεί να συνεπάγεται σοβαρό κίνδυνο προσβολής των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.

121. Σε περίπτωση που υφίσταται σοβαρός κίνδυνος προσβολής των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων του αιτούντος άσυλο λόγω της μεταφοράς του στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος, το κράτος μέλος όπου υποβλήθηκε η αίτηση ασύλου μπορεί να εξαλείψει πλήρως αυτόν τον κίνδυνο εφαρμόζοντας τη ρήτρα κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003.

120. Το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 παρέχει, άλλωστε, το δικαίωμα στα κράτη μέλη να εξετάζουν αίτηση ασύλου η οποία υποβάλλεται στο έδαφός τους, μολοντί κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του κεφαλαίου III του κανονισμού άλλο κράτος μέλος είναι πρωτεύοντως υπεύθυνο για την εξέτασή της. Όταν κράτος μέλος εφαρμόζει αυτήν τη

122. Λαμβάνοντας υπόψη ιδίως το γεγονός ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εφαρμόζουν τον κανονισμό 343/2003 κατά τρόπο σύμφωνο προς τα θεμελιώδη δικαιώματα και ότι η μεταφορά αιτούντων άσυλο σε κράτος μέλος όπου υφίσταται σοβαρός κίνδυνος προσβολής ενός ή περισσότερων θεμελιωδών δικαιωμάτων τους κρίνεται κατά κανόνα ως παράβαση των διατάξεων του Χάρτη εκ μέρους του κράτους μέλους που προβαίνει στη μεταφορά, κατά την εκτίμησή μου, τα κράτη μέλη οφείλουν να εφαρμόζουν τη ρήτρα κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, όταν οι αιτούντες άσυλο οι οποίοι πρόκειται να μεταφερθούν διατρέχουν κίνδυνο προσβολής των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη δικαιωμάτων τους στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος.

51 — Βλ., σχετικά, και Lenaerts, K., «The Contribution of the European Court of Justice to the Area of Freedom, Security and Justice», *ICLQ* 2010, σ. 255, 298, ο οποίος μετά από διεξοδική ανάλυση της νεότερης νομολογίας του Δικαστηρίου στον τομέα του ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου συνάγει το συμπέρασμα ότι το Δικαστήριο επιδιώκει με τη νομολογία του να διασφαλίσει την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως διάσταση του ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου.

52 — Βλ., σχετικά, και τις αποφάσεις Salahadin Abdulla (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 32, σκέψη 54) και Bolbol (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 32, σκέψη 38) όσον αφορά την παρόμοιας διατύπωσης δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2004/83 και την εξ αυτής απορρέουσα υποχρέωση της σύμφωνης προς τα θεμελιώδη δικαιώματα ερμηνείας των επίμαχων διατάξεων της οδηγίας.

123. Αντιθέτως, ο σοβαρός κίνδυνος παραβάσεων μεμονωμένων διατάξεων των οδηγιών 2003/9, 2004/83 και 2005/85 στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος, οι οποίες όμως δεν συνιστούν συγχρόνως προσβολή των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο που πρόκειται να μεταφερθούν, δεν επαρκεί προκειμένου να θεμελιώσει υποχρέωση του κράτους μέλους που προβαίνει στη μεταφορά να εφαρμόσει τη ρήτρα κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003.

124. Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί, κατ' αρχάς, ότι η σύμφωνη προς τα θεμελιώδη δικαιώματα ερμηνεία του κανονισμού 343/2003 δεν μπορεί να επιβάλλει την εφαρμογή της ρήτρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, όταν το κράτος μέλος προορισμού ενεργεί μεν κατά παράβαση μεμονωμένων διατάξεων των οδηγιών 2003/9, 2004/83 ή 2005/85, αλλά όχι κατά παράβαση των διατάξεων του Χάρτη. Επιπλέον, η μεταφορά αιτούντος άσυλο σε κράτος μέλος στο οποίο δεν υφίσταται κίνδυνος προσβολής των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων του δεν θεωρείται, υπό κανονικές συνθήκες, ότι αντιβαίνει στον Χάρτη.

125. Εξάλλου, θα ήταν αντίθετο προς τους σκοπούς του κανονισμού 343/2003, αν σε κάθε περίπτωση μη τηρήσεως των οδηγιών 2003/9, 2004/83 ή 2005/85 μπορούσε να ματαιωθεί η μεταφορά αιτούντος άσυλο στο

πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος⁵³. Ο κανονισμός 343/2003 σκοπεί στην υιοθέτηση σαφούς και πρακτικής μεθόδου προσδιορισμού του υπεύθυνου για την εξέταση αιτήσεως ασύλου κράτους μέλους, η οποία πρέπει επιπλέον να καθιστά δυνατό τον ταχύ προσδιορισμό αυτού του κράτους μέλους⁵⁴. Προς επίτευξη αυτού του σκοπού, ο κανονισμός 343/2003 προβλέπει ρύθμιση, δυνάμει της οποίας για κάθε αίτηση ασύλου που υποβάλλεται εντός της Ένωσης είναι υπεύθυνο μόνον ένα κράτος μέλος, το οποίο προσδιορίζεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων. Σε περίπτωση παράνομης εισόδου στο έδαφος της Ένωσης, υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου κατά το άρθρο 10 του κανονισμού 343/2003 είναι το κράτος μέλος της πρώτης εισόδου⁵⁵.

126. Αν το κράτος μέλος στο οποίο ο αιτών άσυλο υπέβαλε την αίτησή του δεσμευόταν εφεξής να εφαρμόσει τη ρήτρα κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 σε κάθε περίπτωση μη τηρήσεως των οδηγιών 2003/9, 2004/83 ή 2005/85 από το πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος, θα διαμορφωνόταν, παράλληλα με τα αντικειμενικά κριτήρια προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους τα οποία προβλέπονται στο κεφάλαιο III του κανονισμού, ένα νέο ευρύ κριτήριο αποκλεισμού, κατά το οποίο και οι ελάχιστες παραβάσεις των διατάξεων των οδηγιών 2003/9, 2004/83

53 — Κατά πάγια νομολογία για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος βλ. μόνον την απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2009, C-19/08, Petrosian κ.λπ. (Συλλογή 2009, σ. I-495, σκέψη 34).

54 — Βλ. αιτιολογική σκέψη 3 επ. του κανονισμού 343/2003.

55 — Άρθρο 10 του κανονισμού 343/2003.

και 2005/85 σε μεμονωμένα κράτη μέλη θα μπορούσαν να απαλλάξουν αυτά τα κράτη μέλη από τις αρμοδιότητες που τους απονέμει ο κανονισμός 343/2003 και από τα συναφή καθήκοντά τους. Τούτο όμως θα συνεπαγόταν ενδεχομένως όχι μόνον την πλήρη στρέβλωση της ρυθμίσεως των αρμοδιοτήτων κατά τον κανονισμό 343/2003, αλλά και τον κίνδυνο ματαιώσεως του επιδιωκόμενου διά του κανονισμού σκοπού, ήτοι του ταχέος προσδιορισμού του κράτους μέλους το οποίο φέρει την ευθύνη εξετάσεως αιτήσεων ασύλου που υποβλήθηκαν εντός της Ένωσης.

iii) Ενδιάμεσο συμπέρασμα

127. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι κράτος μέλος στο οποίο έχει υποβληθεί αίτηση ασύλου οφείλει να ασκήσει το δικαίωμα εξετάσεως αυτής της αιτήσεως το οποίο του παρέχει το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, εφόσον διαπιστώνεται ότι υφίσταται σοβαρός κίνδυνος προσβολής των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη δικαιωμάτων του αιτούντος ασύλο, λόγω της μεταφοράς του στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του κεφαλαίου III του κανονισμού 343/2003. Αντιθέτως, ο σοβαρός κίνδυνος παραβάσεως μεμονωμένων διατάξεων των οδηγιών 2003/9, 2004/83 και 2005/85 στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος, ο οποίος όμως δεν συνιστά συγχρόνως και προσβολή των αναγνωρισμένων από τον

Χάρτη δικαιωμάτων του αιτούντος ασύλο που πρόκειται να μεταφερθεί, δεν επαρκεί προκειμένου να θεμελιώσει υποχρέωση εφαρμογής της ρήτρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003.

β) Δεύτερο και τρίτο ερώτημα: Η χρήση αμάχητων τεκμηρίων σε σχέση με την εφαρμογή της ρήτρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003

128. Με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να αποσαφηνισθεί αν μπορούν τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή του κανονισμού 343/2003 να στηρίζονται στο αμάχητο τεκμήριο ότι το κράτος μέλος το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου θα τηρήσει τόσο τις ελάχιστες απαιτήσεις των οδηγιών 2003/9, 2004/83 και 2005/85 όσο και τα θεμελιώδη δικαιώματα των αιτούντων ασύλο μετά τη μεταφορά τους (τρίτο ερώτημα), ώστε η μεταφορά αιτούντων ασύλο δυνάμει του κανονισμού 343/2003 να λογίζεται πάντα σύμφωνη προς τα θεμελιώδη δικαιώματα της Ένωσης και μάλιστα δίχως να λαμβάνονται υπόψη οι συνθήκες οι οποίες επικρατούν στο υπεύθυνο κράτος μέλος (δεύτερο ερώτημα).

129. Κατά την άποψή μου, στα ερωτήματα αυτά πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση.

χόμενο μεταφοράς των αιτούντων άσυλο σε άλλο κράτος μέλος παρά τον σοβαρό κίνδυνο προσβολής των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη δικαιωμάτων τους.

130. Όπως ανέλυσα ήδη ανωτέρω, ο κίνδυνος μεταχείρισεως των αιτούντων άσυλο κατά τρόπο ο οποίος de facto θίγει τα θεμελιώδη και ανθρώπινα δικαιώματά τους, εάν μεταφερθούν σε άλλο κράτος μέλος προκειμένου να εξετασθεί η αίτηση ασύλου τους, δεν μπορεί ποτέ να αποκλεισθεί απολύτως. Εάν στο κράτος μέλος το οποίο είναι πρωτευόντως υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου υφίσταται σοβαρός κίνδυνος προσβολής των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη δικαιωμάτων του αιτούντος άσυλο, το κράτος μέλος στο οποίο ο εν λόγω αιτών άσυλο υπέβαλε τη σχετική αίτησή του υποχρεούται να εφαρμόσει τη ρήτρα κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003.

132. Για τον ίδιο λόγο πρέπει να απορριφθεί ως αντιβαίνουσα στο δίκαιο της Ένωσης η εφαρμογή του κανονισμού 343/2003 βάσει του αμάχητου τεκμηρίου ότι στο κράτος μέλος προορισμού τηρούνται όλες οι ελάχιστες απαιτήσεις των οδηγιών 2003/9, 2004/83 και 2005/85. Όντως, το αμάχητο τεκμήριο περί τηρήσεως όλων των ελάχιστων απαιτήσεων των οδηγιών 2003/9, 2004/83 και 2005/85 δεν διαφέρει εν τοις πράγμασι από το αμάχητο τεκμήριο περί τηρήσεως των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο στο πρωτευόντως υπεύθυνο κράτος μέλος.

131. Από τις διαπιστώσεις αυτές προκύπτει άμεσα ότι η εφαρμογή του κανονισμού 343/2003 βάσει του αμάχητου τεκμηρίου ότι στο κράτος μέλος το οποίο είναι πρωτευόντως υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου τηρούνται τα θεμελιώδη δικαιώματα του αιτούντος άσυλο δεν συμβιβάζεται με την υποχρέωση των κρατών μελών να ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν τον κανονισμό 343/2003 κατά τρόπο σύμφωνο προς τα θεμελιώδη δικαιώματα⁵⁶. Πράγματι, στην περίπτωση αυτή, το κράτος μέλος στο οποίο ο αιτών άσυλο υπέβαλε την αίτησή του δεν θα υποχρεούνταν ποτέ να εφαρμόσει τη ρήτρα κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 και ως εκ τούτου δεν θα μπορούσε να αποκλεισθεί το ενδε-

133. Τούτο δεν συνεπάγεται όμως ότι απαγορεύεται, κατ' αρχήν, τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο εφαρμογής του κανονισμού 343/2003, να στηρίζονται στο μαχητό τεκμήριο ότι το κράτος μέλος το οποίο είναι πρωτευόντως υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου σέβεται τα δικαιώματα του ανθρώπου καθώς και τα θεμελιώδη δικαιώματα του αιτούντος άσυλο. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το επίπεδο της μεταχείρισεως των αιτούντων άσυλο και της εξετάσεως των αιτήσεών τους πρέπει να είναι επαρκές σε κάθε κράτος μέλος τηρουμένων των σημαντικών ελάχιστων προδιαγραφών των οδηγιών 2003/09, 2004/83 και 2005/85 και ότι όλα τα κράτη

56 — Βλ. σημείο 119 των παρούσων προτάσεων.

μέλη οφείλουν να τηρούν τον Χάρτη⁵⁷ καθώς και —ως συμβαλλόμενα κράτη— την ΕΣΔΑ και τη Σύμβαση της Γενεύης. Λαμβάνοντας υπόψη ότι με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται —από νομικής απόψεως— υψηλό επίπεδο προστασίας, μπορεί ευλόγως να γίνει δεκτό, όσον αφορά τη μεταφορά των αιτούντων άσυλο κατά τον κανονισμό 343/2003, το μαχητό τεκμήριο ότι στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος οι εν λόγω αιτούντες άσυλο θα τύχουν μεταχειρίσεως σύμφωνης προς τα ανθρώπινα και τα θεμελιώδη δικαιώματα⁵⁸. Επίσης, στη δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 343/2003 τονίζεται ρητώς ότι τα κράτη μέλη, όλα εκ των οποίων σέβονται την αρχή της μη επαναπροωθήσεως, θεωρούνται ως ασφαλείς χώρες για τους υπηκόους τρίτων χωρών⁵⁹.

134. Ωστόσο, αν τα κράτη μέλη υιοθετήσουν την εφαρμογή αυτού του μαχητού τεκμηρίου,

οφείλουν να λάβουν υπόψη τους και την αρχή της αποτελεσματικότητας κατά την οποία η άσκηση των δικαιωμάτων τα οποία απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης δεν μπορεί να καθίσταται πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερής⁶⁰.

135. Συνεπώς, στον βαθμό που τα κράτη μέλη εφαρμόζουν το εν λόγω μαχητό τεκμήριο, κατά το οποίο το πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς και τα θεμελιώδη δικαιώματα του αιτούντος άσυλο, οφείλουν να παρέχουν στους αιτούντες άσυλο σε δικονομικό επίπεδο τη δυνατότητα ανατροπής αυτού του τεκμηρίου. Ο καθορισμός των διαθέσιμων αποδεικτικών μέσων καθώς και η θέσπιση των κανόνων και των αρχών εκτιμήσεως των αποδείξεων εμπíπτουν στην εσωτερική έννομη τάξη εκάστου κράτους μέλους τηρουμένης της αρχής της αποτελεσματικότητας.

136. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η υποχρέωση ερμηνείας του κανονισμού 343/2003 κατά τρόπο σύμφωνο προς τα

57 — Ως προς το περιεχόμενο και την εμβέλεια του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Πολωνία και στο Ηνωμένο Βασίλειο, βλ. τα σημεία 165 επ. των παρούσων προτάσεων.

58 — Έτσι έκρινε, επί παραδείγματι, και το ΕΔΔΑ στην απόφασή του της 2ας Δεκεμβρίου 2008, K.R.S. κατά Ηνωμένου Βασιλείου (προσφυγή αριθ. 32733/08) λαμβάνοντας ως βάση ότι πρέπει να τεκμαίρεται η συμμόρφωση της Ελλάδας με τις υποχρεώσεις της οι οποίες απορρέουν από τις οδηγίες 2005/85 και 2003/9.

59 — Βλ., συναφώς, και το Πρωτόκολλο (αριθ. 24) για το άσυλο των υπηκόων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο είναι προσαρτημένο στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Πρωτόκολλο αυτό υπογραμμίζει, κατ' αρχάς, ότι δεδομένου του επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα κράτη μέλη θεωρούνται ότι συνιστούν έναντι αλλήλων ασφαείς χώρες καταγωγής, για όλα τα νομικά και πρακτικά ζητήματα σχετικά με τις υποθέσεις άσυλου. Κατόπιν τούτου, το Πρωτόκολλο ορίζει ότι αίτηση άσυλου υποβαλλόμενη από υπήκοο κράτους μέλους μπορεί να ληφθεί υπόψη ή να κηρυχθεί παραδεκτή σε διαδικασία άλλου κράτους μέλους μόνο στις περιπτώσεις οι οποίες απαριθμούνται με λίαν περιοριστικό τρόπο στο Πρωτόκολλο.

60 — Σχετικά με την αρχή της αποτελεσματικότητας, βλ. αποφάσεις της 8ης Ιουλίου 2010, C-246/09, Bulicke (Συλλογή 2010, σ. I-2271, σκέψη 25), της 12ης Φεβρουαρίου 2008, C-2/06, Kempfer (Συλλογή 2008, σ. I-411, σκέψη 57), της 7ης Ιουνίου 2007, C-222/05 έως C-225/05, van der Weerd κ.λπ. (Συλλογή 2007, σ. I-4233, σκέψη 28), και της 13ης Μαρτίου 2007, C-432/05, Unibet (Συλλογή 2007, σ. I-2271, σκέψη 43).

θεμελιώδη δικαιώματα αποκλείει την εφαρμογή αμάχητου τεκμηρίου κατά το οποίο το κράτος μέλος που είναι πρωτευόντως υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου τηρεί τα θεμελιώδη δικαιώματα του αιτούντος άσυλο τα οποία απορρέουν από το δικαίωμα της Ένωσης καθώς και όλες τις ελάχιστες προδιαγραφές των οδηγιών 2003/9, 2004/83 και 2005/85. Αντιθέτως, δεν απαγορεύεται τα κράτη μέλη, κατά την εφαρμογή του κανονισμού 343/2003, να στηρίζονται στο μαχητό τεκμήριο ότι το κράτος μέλος το οποίο είναι πρωτευόντως υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς και τα θεμελιώδη δικαιώματα του αιτούντος άσυλο.

ερωτήματος, φαίνεται ότι η απόφαση του ΕΔΔΑ της 2ας Δεκεμβρίου 2008, Κ.Ρ.Σ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου⁶¹ είχε ιδιαίτερη σημασία ως προς την υποβολή του. Αυτή η απόφαση του ΕΔΔΑ έχει ως αντικείμενο την προσφυγή Ιρανού υπηκόου ο οποίος επρόκειτο να μεταφερθεί από το Ηνωμένο Βασίλειο προς την Ελλάδα κατά τις διατάξεις του κανονισμού 343/2003. Κατά την άποψη του Ιρανού αιτούντος άσυλο, η απέλασή του προς την Ελλάδα θα αντέβαινε στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ. Στην απόφασή του της 2ας Δεκεμβρίου 2008 το ΕΔΔΑ απέρριψε την εν λόγω προσφυγή ως προδήλως αβάσιμη.

Γ — *Επί του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος: η σχέση μεταξύ της προστασίας αιτούντων άσυλο κατά τον Χάρτη και της προστασίας τους κατά την ΕΣΔΑ*

137. Με το πέμπτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν τα άρθρα 1, 18 και 47 του Χάρτη παρέχουν ευρύτερη προστασία από το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ στους αιτούντες άσυλο οι οποίοι πρόκειται να μεταφερθούν σε άλλο κράτος μέλος κατά τις διατάξεις του κανονισμού 343/2003.

139. Συνεπώς, κατά τον χρόνο εκδόσεως της διατάξεως περί παραπομπής το αιτούν δικαστήριο διερωτήθηκε με ποιον τρόπο θα έπρεπε να εκτιμήσει την απόφαση του ΕΔΔΑ Κ.Ρ.Σ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου. Συναφώς, έχρηζε διευκρινήσεως αν η ανάλυση του ΕΔΔΑ, ως προς το ότι η μεταφορά Ιρανού αιτούντος άσυλο στην Ελλάδα δεν αντιβαίνει στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, απέκλειε τη διαπίστωση παραβάσεως των άρθρων 1, 18 και 47 του Χάρτη σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης.

140. Όπως επισήμανα ήδη, το ΕΔΔΑ ανέπτυξε περαιτέρω τη νομολογία του με την

138. Μολονότι το αιτούν δικαστήριο δεν επεξηγεί ρητώς το νομικό πλαίσιο αυτού του

61 — Απόφαση Κ.Ρ.Σ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 58).

απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2011, M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας⁶², δηλαδή αφού περιήλθε στο Δικαστήριο η σχετική διάταξη περί παραπομπής, και έκρινε ότι η μεταφορά αιτούντος άσυλο από το Βέλγιο προς την Ελλάδα κατά τον κανονισμό 343/2003 συνιστά παράβαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ καθώς και του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ εκ μέρους του Βελγίου.

από το Δικαστήριο να αποσαφηνίσει, αφενός, τη σχέση του άρθρου 3 και 13 της ΕΣΔΑ με τις αντίστοιχες διατάξεις του Χάρτη⁶³ και, αφετέρου, την επιρροή την οποία ασκεί η νομολογία του ΕΔΔΑ σχετικά με το αν οι μεταφορές αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα είναι σύμφωνες ή μη προς την ΕΣΔΑ, επί του δικαστικού ελέγχου της συμβατότητας αυτών των μεταφορών με τον Χάρτη.

141. Δεδομένης αυτής της εξελίξεως στη νομολογία του ΕΔΔΑ το αιτούν δικαστήριο δεν θα έπρεπε να απασχολεί στο εξής το ερώτημα σχετικά με τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες θα μπορούσε να διαπιστωθεί προσβολή των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο λόγω της μεταφοράς τους στην Ελλάδα παρά την απόφαση του ΕΔΔΑ K.R.S. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, αλλά το ερώτημα αν η μεταφορά αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα δύναται πλέον εν γένει να κριθεί σύμφωνη προς τον Χάρτη, λαμβανομένης υπόψη της αποφάσεως του ΕΔΔΑ M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας.

143. Όσον αφορά την απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα πρέπει να ληφθεί υπόψη το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη. Το εν λόγω άρθρο ορίζει ότι τα δικαιώματα του Χάρτη που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην ΕΣΔΑ έχουν την ίδια έννοια και εμβέλεια με εκείνες που τους αποδίδει η ΕΣΔΑ. Περαιτέρω, το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη προβλέπει ρητώς ότι η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δικαίωμα της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία.

142. Κατά συνέπεια, θα πρέπει εντέλει να θεωρηθεί ότι με το πέμπτο ερώτημα ζητείται

63 — Αντίστοιχα των άρθρων 3 και 13 της ΕΣΔΑ είναι τα άρθρα 4 και 47, παράγραφος 1, του Χάρτη. Στις επεξηγήσεις του Χάρτη σχετικά με το άρθρο 4 σημειώνεται, επίσης, ότι το δικαίωμα του άρθρου 4 αντιστοιχεί στο προβλεπόμενο από το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, το οποίο έχει την ίδια ακριβώς διατύπωση, και ότι, κατ'εφαρμογή του άρθρου 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, το άρθρο αυτό έχει την ίδια έννοια και την ίδια εμβέλεια με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ. Στις επεξηγήσεις του Χάρτη σχετικά με το άρθρο 47, παράγραφος 1, επισημαίνεται ότι η διάταξη βασίζεται στο άρθρο 13 της ΕΣΔΑ, αλλά παρέχει ευρύτερη προστασία δεδομένου ότι εγγυάται δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστή.

62 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3.

144. Στις επεξηγήσεις του Χάρτη σχετικά με το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη επισημαίνεται ότι η εν λόγω διάταξη επιδιώκει τη διασφάλιση της αναγκαίας συνοχής μεταξύ του Χάρτη και της ΕΣΔΑ. Επιπλέον, κατά τις επεξηγήσεις του Χάρτη, η έννοια και η εμβέλεια των δικαιωμάτων που διασφαλίζονται καθορίζονται όχι μόνον από το κείμενο της ΕΣΔΑ και των Πρωτοκόλλων της, αλλά και από τη συγκεκριμενοποίησή τους κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ. Τούτο όμως δεν θίγει την αυτονομία του δικαίου της Ένωσης και του Δικαστηρίου.

ΕΣΔΑ κατά το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη να θεωρηθεί κατ' ουσία ως δυναμική παραπομπή στην οποία εμπίπτει, κατ' αρχήν, και η νομολογία του ΕΔΔΑ⁶⁵.

145. Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη πρέπει να εξασφαλίζεται ότι η προστασία την οποία παρέχει ο Χάρτης σε τομείς στους οποίους οι διατάξεις του αλληλοεπικαλύπτονται με τις εγγυήσεις της ΕΣΔΑ, δεν υστερεί σε σχέση με την προστασία την οποία παρέχει η ΕΣΔΑ. Καθόσον η προστασία την οποία παρέχει η ΕΣΔΑ εξελίσσεται διαρκώς υπό το πρίσμα της ερμηνείας της από το ΕΔΔΑ⁶⁴, πρέπει και η παραπομπή στην

146. Συναφώς, επιβάλλεται βεβαίως να ληφθεί υπόψη ότι οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ ως εκ της φύσεώς τους αποτελούν δικαστικές κρίσεις επί συγκεκριμένων περιπτώσεων και δεν συνιστούν αυτοτελείς κανόνες της ΕΣΔΑ και ως εκ τούτου θα ήταν άστοχο στο πλαίσιο της εφαρμογής του Χάρτη να θεωρηθεί ότι η νομολογία του ΕΔΔΑ ως ερμηνευτική πηγή έχει απεριόριστη ισχύ⁶⁶. Η ανωτέρω παρατήρηση δεν μπορεί όμως να επηρεάσει το γεγονός ότι η νομολογία του ΕΔΔΑ έχει εξέχουσα σημασία και ιδιαίτερη βαρύτητα όσον αφορά την ερμηνεία του Χάρτη και πρέπει απαραίτητως

64 — Το ΕΔΔΑ επιβεβαιώνει κατά πάγια νομολογία ότι η ΕΣΔΑ συνιστά «ζωντανό εργαλείο». βλ. μόνον τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 25ης Απριλίου 1978, Tyler κατά Ηνωμένου Βασιλείου (προφυγή αριθ. 5856/72, σημείο 31), και της 16ης Δεκεμβρίου 1999, v. κατά Ηνωμένου Βασιλείου (προφυγή αριθ. 24888/94, σημείο 72).

65 — Βλ., σχετικά, και Rengeling, H.-W./Szczechalla, P., *Grundrechte in der Europäischen Union*, Κολωνία 2004, σημείο 468, οι οποίοι επισημαίνουν ότι με το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη η εξέλιξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ένωσης αποκτά σημαντική δυναμική. Ο Naumann, K., «Art. 52 Abs. 3 GrCh zwischen Kohärenz des europäischen Grundrechtsschutzes und Autonomie des Unionsrechts», *EuR* 2008, σ. 424, τονίζει ότι αν δεν ληφθεί υπόψη η νομολογία του ΕΔΔΑ δεν μπορεί να διαπιστωθεί η έννοια και η εμβέλεια των δικαιωμάτων της ΕΣΔΑ και ότι μόνον η δυναμική παραπομπή μπορεί να εμποδίσει την αποστασιοποίηση μεταξύ της νομολογίας του ΔΕΕ και της νομολογίας του ΕΔΔΑ.

66 — Βλ., σχετικά, και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Poiares Maduro της 9ης Σεπτεμβρίου 2008 στην υπόθεση C-465/07, Elgafaji (απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 2009, Συλλογή 2009, σ. I-921, σημείο 23).

να λαμβάνεται υπόψη κατά την εν λόγω ερμηνεία⁶⁷.

147. Την ανάλυση αυτή επιβεβαιώνει και η νομολογία του Δικαστηρίου το οποίο όσον αφορά την ερμηνεία των διατάξεων του Χάρτη λαμβάνει υπόψη συστηματικά τη νομολογία του ΕΔΔΑ σχετικά με τις αντίστοιχες διατάξεις της ΕΣΔΑ⁶⁸.

148. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι κατά το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη πρέπει να εξασφαλιζέται ότι η προστασία την οποία παρέχει ο Χάρτης σε τομείς στους οποίους οι διατάξεις του αλληλοεπικαλύπτονται με τις εγγυήσεις

της ΕΣΔΑ, δεν υστερεί σε σχέση με την προστασία την οποία παρέχει η ΕΣΔΑ. Καθόσον το εύρος και η εμβέλεια της προστασίας την οποία παρέχει η ΕΣΔΑ διευκρινίζονται από τη νομολογία του ΕΔΔΑ, η νομολογία αυτή έχει εξέχουσα σημασία και ιδιαίτερη βαρύτητα κατά την ερμηνεία των αντίστοιχων διατάξεων του Χάρτη από το Δικαστήριο.

Δ — Επί του έκτου προδικαστικού ερωτήματος: δικαστικός έλεγχος της τηρήσεως της Συμβάσεως της Γενεύης και της ΕΣΔΑ στο κατά τον κανονισμό 343/2003 πρωτευόντως υπεύθυνο κράτος μέλος

67 — Βλ., σχετικά, και von Danwitz, T., άρθρο 52, σε: *Europäische Grundrechtecharta* (επιμέλεια Tettinger, P./Stern, K.), Μόναχο 2006, σημεία 57 επ., ο οποίος, αφενός, επισμαίνει ότι ο Χάρτης δεν παρέχει στο ΕΔΔΑ την αποκλειστική αρμοδιότητα ερμηνείας των αντίστοιχων δικαιωμάτων αλλά, αφετέρου, αναγνωρίζει ότι η ερμηνεία των δικαιωμάτων της ΕΣΔΑ από το ΕΔΔΑ δεσμεύει το Δικαστήριο εφόσον δεν του επιτρέπει να υποχωρήσει από το επίπεδο προστασίας που παρέχει η ΕΣΔΑ. Βλ. περαιτέρω Lenaerts, K./de Smijter, E., «The Charter and the Role of the European Courts», *Maastricht Journal of European and Comparative Law* 2001, σ. 90, 99, οι οποίοι φαίνεται να δέχονται ότι το Δικαστήριο φέρει υποχρέωση τήρησης και υιοθέτησης της σχετικής νομολογίας του ΕΔΔΑ.

68 — Βλ., τέλος, την απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2010, C-92/09 και C-93/09, Volker και Markus Schecke (Συλλογή 2010, σ. I-11063, σκέψεις 43 επ.). Βλ., επίσης, την απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 2009, C-465/07, Elgafaji (Συλλογή 2009, σ. I-921, σκέψη 44), στην οποία το Δικαστήριο παρατήρησε ως *obiter dictum* ότι η ερμηνεία του των εν λόγω διατάξεων της οδηγίας 2004/83 συνάδει πλήρως με την ΕΣΔΑ, λαμβανομένης υπόψη και της νομολογίας του ΕΔΔΑ ως προς το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ. Στην απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2010, C-400/10 PPU, McB (Συλλογή 2010, σ. I-8965, σκέψη 53), το Δικαστήριο επισήμανε ρητώς όσον αφορά το άρθρο 7 του Χάρτη ότι η εν λόγω διάταξη έχει την ίδια έννοια και εμβέλεια με το άρθρο 8, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ όπως αυτό ερμηνεύεται από το ΕΔΔΑ.

149. Με το έκτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν συνάδει με το άρθρο 47 του Χάρτη εθνική ρύθμιση δύναμι της οποίας τα δικαστήρια οφείλουν, κατά την άσκηση ελέγχου όσον αφορά την εφαρμογή του κανονισμού 343/2003, να δέχονται ως αμάχητο τεκμήριο ότι το κράτος μέλος το οποίο είναι πρωτευόντως υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου είναι ασφαλές κράτος όπου οι αιτούντες άσυλο δεν διατρέχουν κίνδυνο να απελαθούν, κατά παράβαση των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης ή της ΕΣΔΑ, προς άλλο κράτος στο οποίο θα υφίσταντο διώξεις.

150. Ως προς την απάντηση σε αυτό το ερώτημα θα εξετάσω, κατ' αρχάς, τη σχέση μεταξύ των δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο κατά το άρθρο 47 του Χάρτη και του ενδεχόμενου, σε περίπτωση μεταφοράς τους στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος, κινδύνου απελάσεως, κατά παράβαση των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης ή της ΕΣΔΑ, προς κράτος στο οποίο θα υφίσταντο διώξεις. Βάσει αυτών των σκέψεων, θα απαντήσω εν συνεχεία στο έκτο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου.

1. Το άρθρο 47, παράγραφος 1, του Χάρτη και ο κίνδυνος παραβάσεως των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης ή της ΕΣΔΑ λόγω της μεταφοράς αιτούντος άσυλο κατά τον κανονισμό 343/2003

151. Το άρθρο 47, παράγραφος 1, του Χάρτη ορίζει ότι κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης έχει δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπει το εν λόγω άρθρο.

152. Συνεπώς, η βασική προϋπόθεση για τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 47 του Χάρτη συνίσταται στην ύπαρξη προσβολής των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης. Κατόπιν τούτου, η παράβαση διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης ή της ΕΣΔΑ

θεμελιώνει δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, του Χάρτη μόνον όταν η εν λόγω παράβαση συνιστά συγχρόνως και προσβολή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης.

153. Μολονότι η παράβαση των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης ή της ΕΣΔΑ στο πλαίσιο της μεταφοράς αιτούντος άσυλο σε κράτος μέλος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο απελάσεως προς κράτος στο οποίο θα υφίστατο διώξεις πρέπει να διακρίνεται *de iure* από ενδεχόμενη συναφή παραβίαση του δικαιού της Ένωσης, σε τέτοιες περιπτώσεις είναι κατά κανόνα δεδομένη η *de facto* συνύπαρξη της παραβάσεως των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης ή της ΕΣΔΑ και της παραβιάσεως του δικαιού της Ένωσης.

154. Όσον αφορά την εκτίμηση σχετικά με το αν είναι νόμιμη κατά το δίκαιο της Ένωσης η μεταφορά αιτούντος άσυλο σε κράτος μέλος στο οποίο υφίσταται σοβαρός κίνδυνος απελάσεώς του προς άλλο κράτος, κατά παράβαση των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης, πρέπει να ληφθεί υπόψη το άρθρο 18 του Χάρτη το οποίο προβλέπει ότι το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της Συμβάσεως της Γενεύης⁶⁹. Κατόπιν αυτής της ρητής παραπομπής στη Σύμβαση της Γενεύης, το άρθρο 18 του

69 — Βλ. σημεία 114 επ. των παρούσων προτάσεων.

Χάρτη παρέχει στους πρόσφυγες που έχουν υποβάλει αίτηση άσυλου προστασία από μεταφορές οι οποίες αντιβαίνουν στη Σύμβαση της Γενεύης⁷⁰. Ως εκ τούτου, η μεταφορά πρόσφυγα προς το κράτος μέλος το οποίο είναι πρωτευόντως υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως άσυλου του δεν συνάδει με τον Χάρτη, όταν στο εν λόγω κράτος μέλος ο πρόσφυγας διατρέχει σοβαρό κίνδυνο άμεσης ή έμμεσης απελάσεως, κατά παράβαση των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης, προς κράτος στο οποίο θα υφίστατο διώξεις.

αποσαφίνισε την παρεχόμενη προστασία από την ΕΣΔΑ όσον αφορά τη μεταφορά αιτούντων άσυλο μεταξύ κρατών μελών. Επισημάνει, σχετικά, ότι η μεταφορά αιτούντος άσυλο σε κράτος ενδιάμεσου προορισμού, το οποίο είναι και συμβαλλόμενο κράτος της ΕΣΔΑ, δεν επηρεάζει την ευθύνη του κράτους το οποίο ενεργεί την απέλαση και το οποίο κατά το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ οφείλει να παραλείπει την απέλαση όταν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι σε περίπτωση μεταφοράς του θιγόμενου σε κράτος ενδιάμεσου προορισμού υφίσταται πραγματικός κίνδυνος εκ νέου μεταφοράς του σε άλλο κράτος κατά παράβαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ⁷².

155. Όσον αφορά την εκτίμηση σχετικά με το αν είναι νόμιμη κατά το δίκαιο της Ένωσης η μεταφορά αιτούντος άσυλο σε κράτος μέλος στο οποίο υφίσταται σοβαρός κίνδυνος απελάσεως του προς τρίτο κράτος κατά παράβαση των διατάξεων της ΕΣΔΑ, πρέπει να ληφθεί υπόψη η γενική αρχή του άρθρου 52, παράγραφος 3, του Χάρτη κατά την οποία το εύρος προστασίας των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη δικαιωμάτων δεν μπορεί να υστερεί σε σχέση με τις εγγυήσεις της ΕΣΔΑ⁷¹.

156. Συναφώς, στην πρόσφατη απόφαση M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας, το ΕΔΔΑ

157. Λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, καθίσταται πρόδηλο ότι η μεταφορά αιτούντος άσυλο στο κατά τον κανονισμό 343/2003 πρωτευόντως υπεύθυνο κράτος μέλος, η οποία αντιβαίνει στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ λόγω του κινδύνου έμμεσου Refoulement, αντιβαίνει κατά κανόνα και στον Χάρτη. Συναφώς, πρόκειται ιδίως για προσβολές των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία αντλούν οι αιτούντες άσυλο από το άρθρο 1, το άρθρο 4 και το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη⁷³.

70 — Όσον αφορά την παραπομπή στη Σύμβαση της Γενεύης κατά το άρθρο 18 του Χάρτη, βλ. Bernsdorf, N., σε: *Charta der Grundrechte der Europäischen Union* (επιμέλεια Meyer, J.), 3η έκδοση, Baden-Baden 2011, άρθρο 18, σημείο 10 Wollenschläger, M., σε: *Handbuch der Europäischen Grundrechte* (επιμέλεια Heselhaus/Nowak), Μόναχο 2006, § 16, σημείο 32, Jochum, G., σε: *Europäische Grundrechtecharta* (επιμέλεια Tettinger, P./Stern, K.), Μόναχο 2006, άρθρο 18, σημείο 6.

71 — Βλ. σημεία 143 επ. των παρούσων προτάσεων.

72 — Απόφαση M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σημείο 342).

73 — Σχετικά με το αν δύνανται τα άρθρα 1, 4 και 19 του Χάρτη να ληφθούν υπόψη αυτοτελώς και να τύχουν παράλληλης εφαρμογής σε περίπτωση παραβάσεώς τους κατά τη μεταφορά αιτούντος άσυλο σε κράτος μέλος, βλ., ανωτέρω, υποσημειώσεις 44 και 46.

158. Συνοψίζοντας, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η μεταφορά αιτούντος άσυλο στο κατά τον κανονισμό 343/2003 πρωτευόντως υπεύθυνο κράτος μέλος παραβιάζει κατά κανόνα το δικαίωμα της Ένωσης, όταν στο εν λόγω κράτος μέλος ο αιτών άσυλο διατρέχει σοβαρό κίνδυνο απελάσεως, κατά παράβαση των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης ή της ΕΣΔΑ, προς κράτος στο οποίο θα υφίστατο δώξεις. Εφόσον η μεταφορά του αιτούντος άσυλο παραβιάζει το δικαίωμα της Ένωσης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 47 του Χάρτη.

2. Μη σύμφωνο προς το άρθρο 47 του Χάρτη αμάχητο δικαστικό τεκμήριο κατά το οποίο στο πρωτευόντως υπεύθυνο κράτος μέλος δεν υφίσταται σοβαρός κίνδυνος απελάσεως του αιτούντος άσυλο προς άλλο κράτος κατά παράβαση των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης ή της ΕΣΔΑ

159. Το άρθρο 47, παράγραφος 1, του Χάρτη ορίζει ότι κάθε πρόσωπο του οποίου ευείησαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δικαίωμα της Ένωσης έχει δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου. Καθόσον με την εν λόγω προσφυγή εξετάζεται αν όντως εθίγησαν τα δικαιώματα ή οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δικαίωμα της Ένωσης, αυτό το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής γεννάται ήδη από τη στιγμή που η επίμαχη

παραβίαση μπορεί να προβληθεί με εύλογο τρόπο⁷⁴.

160. Η συγκεκριμένη δικονομική διαμόρφωση της αποτελεσματικής προσφυγής κατά την έννοια του άρθρου 47 του Χάρτη αποκαίται ως επί το πλείστον στα κράτη μέλη. Εντούτοις, αυτή η ευχέρεια διαμορφώσεως των κρατών μελών περιορίζεται από την απαίτηση ότι πρέπει να διασφαλίζεται πάντα η αποτελεσματικότητα της προσφυγής. Συναφώς, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι κατά το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη κάθε περιορισμός στην άσκηση του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο⁷⁵ και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο του εν λόγω δικαιώματος καθώς και να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας.

161. Στο βασικό περιεχόμενο του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής εμπίπτει όη η έννομη προστασία πρέπει να παρέχεται

74 — Βλ. Jarass, D., όπ.π. (υποσημείωση 44), άρθρο 47, σημείο 11· Alber, S., σε: *Europäische Grundrechtecharta* (επιμέλεια: Tettinger, P./Stern, K.), Μόναχο 2006, άρθρο 47, σημείο 25, Nowak, C., όπ.π. (υποσημείωση 19), § 51, σημείο 32. Βλ., συναφώς, και την πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ όσον αφορά το άρθρο 13 της ΕΣΔΑ, κατά την οποία το σχετικό δικαίωμα πραγματικής προσφυγής υφίσταται ήδη από τη στιγμή που η παραβίαση της ΕΣΔΑ μπορεί να προβληθεί με εύλογο τρόπο —πρόκειται για το κοινώς καλούμενο «arguable complaint». Βλ. μόνον τις αποφάσεις Μ.Σ.Σ. κατά Βελγίου και Ελλάδας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σημείο 288), και της 26ης Οκτωβρίου 2000, Kudva κατά Πολωνίας (προσφυγή αριθ. 30210/96, σημείο 157).

75 — Κατόπιν αυτής της επιφύλαξεως υπέρ του νόμου, όσον αφορά τους περιορισμούς των θεμελιωδών δικαιωμάτων, οι περιορισμοί των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη δικαιωμάτων πρέπει να προβλέπονται από τον νομοθέτη της Ένωσης ή από τον εθνικό νομοθέτη. Ωστόσο, αν ο περιορισμός θεμελιώδους δικαιώματος αφορά την εθνική έννομη τάξη, η σχετική επιφύλαξη υπέρ του νόμου πρέπει να τυγχάνει ευρείας ερμηνείας, όστε να λαμβάνει υπόψη —συνεκτιμώντας ιδιαίτερος τις διαφορετικές νομοθετικές παραδόσεις των κρατών μελών— και το εθιμικό δικαίωμα ή το δικαίωμα νομολογιακής διαμορφώσεως. Βλ.: Jarass, D., όπ.π. (υποσημείωση 44), άρθρο 52, σημείο 28, Borowsky, D., όπ.π. (υποσημείωση 44), άρθρο 52, σημείο 20.

στον δικαιούχο τηρουμένης της αρχής της αποτελεσματικότητας⁷⁶. Κατά την αρχή αυτή η άσκηση των δικαιωμάτων τα οποία απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης δεν μπορεί να καθίσταται πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερής⁷⁷.

162. Από τις ανωτέρω σκέψεις σχετικά με τη φύση και το ελάχιστο περιεχόμενο του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής του άρθρου 47 του Χάρτη προκύπτει άμεσα, κατά την εκτίμησή μου, ότι δεν συνάδει με το άρθρο 47 του Χάρτη εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας τα δικαστήρια οφείλουν, κατά την άσκηση ελέγχου σχετικά με τη μεταφορά αιτούντος άσυλο στο κατά τον κανονισμό 343/2003 πρωτευόντως υπεύθυνο κράτος μέλος, να δέχονται ως αμάχητο τεκμήριο ότι αυτό το κράτος μέλος δεν θα απελάσει τον αιτούντα άσυλο προς άλλο κράτος κατά παράβαση των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης ή της ΕΣΔΑ.

163. Κρίσιμο, σχετικά, είναι ότι το ανωτέρω τεκμήριο καθιστά υπερβολικά δυσχερή ή και

αποκλείει *de facto* την άσκηση δικαστικού ελέγχου όσον αφορά τον κίνδυνο αλυσιδωτής απελάσεως προσώπων, κατά παράβαση των διατάξεων του Χάρτη, προς κράτος όπου θα υφίσταντο διώξεις. Πράγματι δεν θα μπορούσε να σταθεί λογικά αν εθνικό δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη την ΕΣΔΑ και τη Σύμβαση της Γενεύης, απέρριπτε τον ενδεχόμενο κίνδυνο αλυσιδωτής απελάσεως προσώπων προς κράτος στο οποίο θα υφίσταντο διώξεις και συγχρόνως δεχόταν την ύπαρξη του εν λόγω κινδύνου με το ίδιο περιεχόμενο κρίνοντας υπό το πρίσμα του Χάρτη. Για τον λόγο αυτό το υπό εξέταση αμάχητο τεκμήριο κατά το οποίο το πρωτευόντως υπεύθυνο κράτος μέλος δεν πρόκειται να απελάσει τον αιτούντα άσυλο, κατά παράβαση των διατάξεων της ΕΣΔΑ και της Συμβάσεως της Γενεύης, προς κράτος στο οποίο θα υφίστατο διώξεις δεν συνάδει με το άρθρο 47 του Χάρτη.

164. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων στο έκτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι δεν συνάδει με το άρθρο 47 του Χάρτη εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας τα δικαστήρια οφείλουν, ασκώντας έλεγχο νομιμότητας ως προς τη μεταφορά αιτούντος άσυλο σε άλλο κράτος μέλος κατ' εφαρμογή του κανονισμού 343/2003, να δέχονται ως αμάχητο τεκμήριο ότι αυτό το κράτος μέλος είναι ασφαλές κράτος όπου οι αιτούντες άσυλο δεν διατρέχουν κίνδυνο να απελαθούν, κατά παράβαση των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης ή της ΕΣΔΑ, προς άλλο κράτος στο οποίο θα υφίσταντο διώξεις.

76 — Όσον αφορά τη σημασία της αρχής της αποτελεσματικότητας για την εφαρμογή του άρθρου 47 του Χάρτη, βλ. Alber, S., ό.π. (ανωτέρω υποσημείωση 74), άρθρο 47, σημείο 34, Jarass, D., «Bedeutung der EU-Rechtsschutzgewährleistung für nationale und EU-Gerichte», *N/W* 2011, σ. 1393, 1395. Βλ. επίσης την πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ όσον αφορά το άρθρο 13 της ΕΣΔΑ, κατά την οποία το σχετικό δικαίωμα πραγματικής προσφυγής πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι ο δικαιούχος πρέπει να έχει στη διάθεσή του την προσφυγή τόσο *de facto* όσο και *de iure* και ως εκ τούτου οι αρμόδιες εθνικές Αρχές οφείλουν τόσο να ελέγχουν το περιεχόμενο του ισχυρισμού περί παραβίασης της ΕΣΔΑ όσο και να μεριμνούν για την κατάλληλη επίλυση του ζητήματος. Βλ. μόνον την απόφαση *M.S.S.* κατά Βελγίου και Ελλάδας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σημεία 290 επ.).

77 — Βλ. τη νομολογία που παρατίθεται στην υποσημείωση 60.

Ε — Επί του εβδομού προδικαστικού ερωτήματος

δοθεί, άνευ άλλου, αρνητική απάντηση⁷⁸. Συνάγω τούτο το συμπέρασμα κατόπιν ανάλυσεως του γράμματος του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30), λαμβάνοντας υπόψη ιδίως τις αιτιολογικές του σκέψεις.

165. Με το έβδομο προδικαστικό ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει το περιεχόμενο και την εμβέλεια του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Πολωνία και στο Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο είναι προσαρτημένο στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συναφώς, τίθεται κατ' ουσία το ερώτημα αν στην προκειμένη διαδικασία οι σχετικές διατάξεις του Χάρτη εφαρμόζονται χωρίς περιορισμούς στην έννομη τάξη του Ηνωμένου Βασιλείου, λαμβανομένου υπόψη του εν λόγω Πρωτοκόλλου.

168. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30), ο Χάρτης δεν διευρύνει την ευχέρεια του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή οποιουδήποτε δικαστηρίου της Πολωνίας ή του Ηνωμένου Βασιλείου, να κρίνει ότι οι νόμοι, οι κανονισμοί ή οι διοικητικές διατάξεις, πρακτικές ή δράση της Πολωνίας ή του Ηνωμένου Βασιλείου δεν συνάδουν με τα θεμελιώδη δικαιώματα, ελευθερίες και αρχές που επιβεβαιώνεται.

166. Κατά συνέπεια, με το ερώτημα αυτό το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, σε ποια έκταση μπορεί να θεωρηθεί ότι το Πρωτόκολλο (αριθ. 30) παρέχει στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Δημοκρατία της Πολωνίας τη δυνατότητα «Opt-out» από τον Χάρτη.

169. Συνεπώς, κατά το γράμμα του, το άρθρο 1, παράγραφος 1, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) καθιστά σαφές ότι ο Χάρτης δεν μπορεί να επεκτείνει αρμοδιότητες σε βάρος του Ηνωμένου Βασιλείου ή της Πολωνίας ούτε να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της Ένωσης οι οποίες ορίζονται στις Συνθήκες. Με τον τρόπο αυτό όμως το άρθρο 1, παράγραφος 1, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) επιβεβαιώνει μόνον το κανονιστικό περιεχόμενο του άρθρου 51 του Χάρτη, το οποίο έχει, επίσης, σκοπό να αποκλείσει τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και του

167. Κατά την άποψή μου, στο ερώτημα αν το Πρωτόκολλο (αριθ. 30) μπορεί να θεωρηθεί ότι παρέχει στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Δημοκρατία της Πολωνίας δυνατότητα γενικού Opt-out από τον Χάρτη πρέπει να

78 — Συναφώς, House of Lords — European Union Committee, *The Treaty of Lisbon: an impact assessment. Volume I: Report (10th Report of Session 2007-08)*, <http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/ld200708/ldselect/lddeucom/62/62.pdf>, σημεία 5.87 και 5.103. Ομοίως και Pernice, L., *The Treaty of Lisbon and Fundamental Rights*, σε Griller, S./Ziller, J. (επιμέλεια), *The Lisbon Treaty. EU Constitutionalism without a Constitutional Treaty?*, Βιέννη 2008, σ. 235, 245.

πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης⁷⁹. Ως εκ τούτου, η ισχύς του Χάρτη ως προς το Ηνωμένο Βασίλειο και την Πολωνία δεν αμφισβητείται, κατ' αρχήν, από το άρθρο 1, παράγραφος 1, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30)⁸⁰.

170. Η ανάλυση αυτή επαληθεύεται και με τις αιτιολογικές σκέψεις του Πρωτοκόλλου στις οποίες επιβεβαιώνεται επανειλημμένως η κατ' αρχήν εφαρμογή του Χάρτη στην πολωνική και αγγλική έννομη τάξη⁸¹. Συναφώς, στην τρίτη αιτιολογική σκέψη επισημαίνεται ότι το άρθρο 6 ΣΕΕ απαιτεί ο Χάρτης να εφαρμόζεται και να ερμηνεύεται από τα δικαστήρια της Πολωνίας και του Ηνωμένου Βασιλείου κατά τρόπο αυστηρά σύμφωνο με τις επεξηγήσεις που ορίζονται στο εν λόγω άρθρο. Στην όγδοη και στην ένατη αιτιολογική σκέψη σημειώνεται η επιθυμία της Πολωνίας και του Ηνωμένου Βασιλείου να διευκρινισθούν *ορισμένες πτυχές της εφαρμογής του Χάρτη* καθώς και η *εφαρμογή του Χάρτη* σε σχέση με τους νόμους και τη διοικητική δράση της Πολωνίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.

171. Ενώ το άρθρο 1, παράγραφος 1, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) δεν θέτει υπό αμφισβήτηση την ισχύ του Χάρτη, αλλά συνιστά

μόνο ρητή επιβεβαίωση του κανονιστικού περιεχομένου του άρθρου 51 του Χάρτη, το άρθρο 1, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) φαίνεται ότι σκοπεύει στη διευκρίνιση της ισχύος μεμονωμένων διατάξεων του Χάρτη στις έννομες τάξεις του Ηνωμένου Βασιλείου και της Πολωνίας. Πράγματι, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) ο τίτλος IV του Χάρτη δεν παράγει αγωγήμα δικαιώματα τα οποία εφαρμόζονται στην Πολωνία ή στο Ηνωμένο Βασίλειο, εκτός εάν η Πολωνία ή το Ηνωμένο Βασίλειο προβλέπουν τέτοια δικαιώματα στην εθνική τους νομοθεσία.

172. Το άρθρο 1, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) αφορά τη δέσμη των κοινωνικών θεμελιωδών δικαιωμάτων και γενικών αρχών που περιέχονται στον τίτλο IV του Χάρτη (άρθρα 27 έως 38). Αυτός ο τίτλος, ο οποίος επιγράφεται «Αλληλεγγύη», ανήκει στους πλέον αμφισβητούμενους θεματικούς τομείς του ιστορικού θεσπίσεως του Χάρτη. Η αμφισβήτηση δεν αφορούσε μόνον το θεμελιώδες ζήτημα σχετικά με το αν έπρεπε να περιληφθούν τα κοινωνικά δικαιώματα και οι σχετικές γενικές αρχές στον Χάρτη, αλλά και τον αριθμό των περιλαμβανομένων κοινωνικών δικαιωμάτων, τον ειδικότερο τρόπο διαμορφώσεώς τους, το δεσμευτικό αποτέλεσμα τους καθώς και το αν έπρεπε να χαρακτηρισθούν ως θεμελιώδη δικαιώματα ή ως γενικές αρχές⁸².

79 — Βλ. σημεία 71 επ. των παρούσων προτάσεων. Συναφώς: Craig, P., *The Lisbon Treaty*, Οξφόρδη 2010, σ. 239. Pernice, I., όπ.π. (υποσημείωση 78), σ. 246 επ.

80 — Ομοίως και House of Lords — European Union Committee, όπ.π. (υποσημείωση 78), σημείο 5.103, στοιχείο α' Dougan, M., «The Treaty of Lisbon 2007: winning minds, not hearts», *CMLR* 2008, σ. 617, 669. Βλ. περαιτέρω Craig, P., όπ.π. (υποσημείωση 79), σ. 239, ο οποίος επισημαίνει, σχετικά, ορθώς ότι το άρθρο 1, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου αριθ. 30 θα στερούταν σημασίας, αν το άρθρο 1, παράγραφος 1, του εν λόγω Πρωτοκόλλου προέβλεπε δυνατότητα γενικού Opt-out.

81 — Βλ., σχετικά, House of Lords — European Union Committee, όπ.π. (υποσημείωση 78), σημείο 5.102.

82 — Βλ., σχετικά, Riedel, E., σε: *Charta der Grundrechte der Europäischen Union* (επιμέλεια: Meyer, J.), 3η έκδοση, Baden-Baden 2011, τίτλος IV, σημεία 7 επ.

173. Με την επισήμανση ότι ο τίτλος IV του Χάρτη δεν παράγει αγωγήματα τα οποία εφαρμόζονται στην Πολωνία ή στο Ηνωμένο Βασίλειο, το άρθρο 1, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) επιβεβαιώνει, κατ' αρχάς, τη γενική αρχή του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη ότι ο Χάρτης δεν παράγει αγωγήματα μεταξύ ιδιωτών. Περαιτέρω όμως το άρθρο 1, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) φαίνεται να μην αποκλείει ότι από τα άρθρα 27 έως 38 του Χάρτη θα μπορούσαν να προκύψουν νέα δικαιώματα της Ένωσης τα οποία οι δικαιούχοι θα μπορούσαν να επικαλεσθούν έναντι του Ηνωμένου Βασιλείου ή της Πολωνίας⁸³.

174. Καθόσον τα επίμαχα στην προκειμένη διαδικασία θεμελιώδη δικαιώματα δεν ανήκουν στα κοινωνικά δικαιώματα και στις σχετικές γενικές αρχές του τίτλου IV του Χάρτη, παρέλκει εν προκειμένω η ειδικότερη εξέταση του ερωτήματος σχετικά με το ακριβές περιεχόμενο και την ακριβή εμβέλεια του άρθρου 1, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30). Συναφώς, αρκεί η παραπομπή στη δέκατη αιτιολογική σκέψη του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30), κατά την οποία οι αναφορές του παρόντος Πρωτοκόλλου στην εφαρμογή ειδικών διατάξεων του Χάρτη δεν θίγουν ουδαμώς την εφαρμογή άλλων διατάξεων του Χάρτη.

83 — Βλ., σχετικά, House of Lords — European Union Committee, ό.π. (υποσημείωση 78), σημείο 5.103, στοιχείο b, κατά την άποψη του οποίου, το άρθρο 1, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου αποκλείει τη δυνατότητα του Δικαστηρίου να κρίνει στο πλαίσιο της ερμηνείας μεμονωμένων «δικαιωμάτων» του τίτλου IV ότι από αυτά τα «δικαιώματα» προκύπτουν δικαστικά απαιτητές αξιώσεις έναντι του Ηνωμένου Βασιλείου.

175. Τέλος, το άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) προβλέπει ότι όταν μια διάταξη του Χάρτη αναφέρεται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές εφαρμόζεται στην Πολωνία ή στο Ηνωμένο Βασίλειο μόνο στον βαθμό που τα δικαιώματα ή οι αρχές που περιέχει αναγνωρίζονται στη νομοθεσία ή τις πρακτικές της Πολωνίας ή του Ηνωμένου Βασιλείου.

176. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω αιτιολογικών σκέψεων, δεν προκύπτει ούτε από το άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) η παροχή δυνατότητας γενικού Opt-out από τον Χάρτη στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Δημοκρατία της Πολωνίας. Εξάλλου, το άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) αφορά αποκλειστικά τις διατάξεις του Χάρτη οι οποίες αναφέρονται σε εθνικές νομοθετικές ρυθμίσεις και πρακτικές⁸⁴. Τούτο δεν ισχύει όσον αφορά τις επίμαχες στην προκειμένη διαδικασία διατάξεις του Χάρτη.

177. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο έβδομο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι από την ερμηνεία του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) δεν προέκυψε συμπερασματικά το οποίο θα μπορούσε να εγείρει αμφιβολίες όσον αφορά την ισχύ των επίμαχων στην προκειμένη διαδικασία διατάξεων του Χάρτη στο Ηνωμένο Βασίλειο.

84 — Βλ., επίσης, Dougan, M., ό.π. (υποσημείωση 80), σ. 670, House of Lords — European Union Committee, ό.π. (υποσημείωση 78), σημείο 5.103, στοιχείο C, Pernice, I., ό.π. (υποσημείωση 78), σ. 248 επ.

VII — Συμπέρασμα

178. Λαμβανομένων υπόψη των προηγούμενων σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Court of Appeal of England and Wales ως εξής:

- «1. Η κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 (ΕΚ) του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας, απόφαση κράτους μέλους σχετικά με την εξέταση αιτήσεως ασύλου για την οποία δεν είναι υπεύθυνο βάσει των κριτηρίων τα οποία ορίζονται στο κεφάλαιο III του εν λόγω κανονισμού συνιστά πράξη που εμπίπτει στο πλαίσιο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη.

2. Κράτος μέλος στο οποίο έχει υποβληθεί αίτηση ασύλου οφείλει να ασκήσει το δικαίωμα εξετάσεως αυτής της αιτήσεως το οποίο του παρέχει το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, εφόσον διαπιστώνεται ότι υφίσταται σοβαρός κίνδυνος προσβολής των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη δικαιωμάτων του αιτούντος άσυλο, λόγω της μεταφοράς του στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του κεφαλαίου III του κανονισμού 343/2003. Αντιθέτως, ο σοβαρός κίνδυνος παραβάσεως μεμονωμένων διατάξεων της οδηγίας 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη, της οδηγίας 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, ή της οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα, στο πρωτεύοντως υπεύθυνο κράτος μέλος, ο οποίος όμως δεν συνιστά συγχρόνως και προσβολή των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη δικαιωμάτων του αιτούντος άσυλο που πρόκειται να

μεταφερθεί, δεν επαρκεί προκειμένου να θεμελιώσει υποχρέωση εφαρμογής της ρήτηρας κυριαρχίας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003.

3. Η υποχρέωση ερμηνείας του κανονισμού 343/2003 κατά τρόπο σύμφωνο προς τα θεμελιώδη δικαιώματα αποκλείει την εφαρμογή αμάχητου τεκμηρίου κατά το οποίο το κράτος μέλος που είναι πρωτεύοντως υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου τηρεί τα θεμελιώδη δικαιώματα του αιτούντος άσυλο τα οποία απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης καθώς και όλες τις ελάχιστες προδιαγραφές των οδηγιών 2003/9, 2004/83 και 2005/85. Αντιθέτως, δεν απαγορεύεται τα κράτη μέλη, κατά την εφαρμογή του κανονισμού 343/2003, να στηρίζονται στο μαχητό τεκμήριο ότι το κράτος μέλος το οποίο είναι πρωτεύοντως υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς και τα θεμελιώδη δικαιώματα του αιτούντος άσυλο.

4. Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη πρέπει να εξασφαλίζεται ότι η προστασία την οποία παρέχει ο Χάρτης σε τομείς στους οποίους οι διατάξεις του αλληλοεπικαλύπτονται με τις εγγυήσεις της ΕΣΔΑ δεν υστερεί σε σχέση με την προστασία την οποία παρέχει η ΕΣΔΑ. Καθόσον το εύρος και η εμβέλεια της προστασίας την οποία παρέχει η ΕΣΔΑ διευκρινίζονται από τη νομολογία του ΕΔΔΑ, η νομολογία αυτή έχει εξέχουσα σημασία και ιδιαίτερη βαρύτητα κατά την ερμηνεία των αντίστοιχων διατάξεων του Χάρτη από το Δικαστήριο.

5. Δεν συνάδει με το άρθρο 47 του Χάρτη εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας τα δικαστήρια οφείλουν, ασκώντας έλεγχο νομιμότητας ως προς τη μεταφορά αιτούντος άσυλο σε άλλο κράτος μέλος κατ' εφαρμογή του κανονισμού 343/2003, να δέχονται ως αμάχητο τεκμήριο ότι αυτό το κράτος μέλος είναι ασφαλές κράτος όπου οι αιτούντες άσυλο δεν διατρέχουν κίνδυνο να απελαθούν, κατά

παράβαση των διατάξεων της Συμβάσεως της Γενεύης ή της ΕΣΔΑ, προς άλλο κράτος στο οποίο θα υφίσταντο διώξεις.

6. Από την ερμηνεία του Πρωτοκόλλου (αριθ. 30) σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Πολωνία και στο Ηνωμένο Βασίλειο, δεν προέκυψε συμπέρασμα το οποίο θα μπορούσε να εγείρει αμφιβολίες όσον αφορά την ισχύ των επίμαχων στην προκειμένη διαδικασία διατάξεων του Χάρτη στο Ηνωμένο Βασίλειο.»